

„Хектор“ на шпалир

**Сузбивање на
мароканскиот и
италијанскиот
скакулец**

**Чичак -
отпорен,
раскошен и
лековит**

**Сончоглед,
соја и пченка
за две жетви**

**Како да
се најде
матицата?**

ЗЕМЈОДЕЛЦИ

Искористете ја поволноста
со покривање на половина од износот
потребен за вршење агрохемиска анализа и
дознајте им требаат ли на вашите растенија
дополнителни хранливи материи
или почвата е доволно
заситена со нив

032 550 634

032 550 623

E-mail: fitolab@ugd.edu.mk

ЛАБОРАТОРИЈА ЗА ЗАШТИТА НА РАСТЕНИЈАТА И ЖИВОТНАТА СРЕДИНА - ШТИП

АКРЕДИТИРАНА СОГЛАСНО МКСЕН ISO/IEC 17025:2006

Услуги:

- АГРОХЕМИСКА АНАЛИЗА НА ПОЧВА
- МАКРО, МИКРО И ЕЛЕМЕНТИ ВО ТРАГИ ВО ПОЧВА И СЕДИМЕНТИ
- РЕЗИДУИ ОД ПЕСТИЦИДИ ВО РАСТИТЕЛЕН МАТЕРИЈАЛ
- ХЕМИСКА И ФИЗИЧКА АНАЛИЗА НА ВЕШТАЧКИ ГУБРИВА
- ЗАШТИТА НА РАСТЕНИЈАТА ОД БОЛЕСТИ И ШТЕТНИЦИ
- КВАЛИТЕТ НА СЕМЕ

www.dpep.ugd.edu.mk

ОТКРИЈТЕ ШТО СОДРЖИ ВАШАТА ПОЧВА
ТРЕБА ЛИ ВООПШТО ДА ГУБРИТЕ?
ЕДНОСТАВНА ПОСТАПКА СО ГОЛЕМ ЕФЕКТ

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
КАТЕДРА ЗА ЗАШТИТА НА РАСТЕНИЈАТА И ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

www.ugd.edu.mk

Климатски промени

Климатските промени и тоа како се чувствуваат во земјоделското производство. Постојаната промена на времето влијае и на квантитетот, но и на квалитетот на земјоделските производи. Сето ова негативно се одразува и во сите сегменти на земјоделското производство, така што неминовно е прилагодување на земјоделството на климатските промени.

Сите вакви неприлики предизвикуваат стрес кај земјоделските производи, појава на разни штетници и болести.

Она што радува е фактот дека нашите земјоделци имаат големо искуство со климатските варијации. Ова искуство треба да се искористи за дефинирање на мерките за адаптација. Треба да се активираат научно-истражувачки капацитети од областа на земјоделството и да се препорачаат најдобрите техники. Во спротивно, земјоделскиот сектор во целост нема да може да се подготви за предизвиците што го очекуваат. Треба да се преземат соодветни мерки, предлози и активности и да се помогне на фармерите да не ја водат сами борбата против климатските промени.

Со почит,
м-р Билјана
Петровска-Митревска

СОДРЖИНА

Градинарство
ЦРВЕНИ, ЛУТИ,
ПИПЕРЧИЊА

8

Интервју
ПОВТОРНО ИЗБОР
НА НАЈПРОАКТИВНИ
ЗЕМЈОДЕЛЦИ

13

Градинарство
ДОБРИ ПРАКТИКИ
ЗА 70 ТОНИ ОД ХА

16

Поледелство
ОДГЛЕДУВАЊЕ НА
КВИНОЈАТА

24

Поледелство
СЕИДБА СО МИНИМАЛНА
ОБРАБОТКА НА ПОЧВАТА

27

Списанието „Моја земја“ излегува месечно и е во сопственост на Федерацијата на фармерите на Република Македонија. Првиот број излезе како организациски билтен на ФФРМ во април 2003 година, а од декември 2006 се дистрибуира како месечно специјализирано списание за земјоделство и рурален развој.

ФЕДЕРАЦИЈА НА ФАРМЕРИТЕ
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ФФРМ
Моја земја
Моја земја | Август 2013

Издавач:
ФФРМ Медија
Ул. Христо Смирненски, Бр. 15 1000
Скопје
Тел/Факс: 02 3099042
e-mail: mojazemja@gmail.com
Број на жиро сметка:
380-1-645333 001-46,
Прокредит банка

Управител и маркетинг
Благојче Најдовски 070/937132
pcelaveles@yahoo.com

Главен и одговорен уредник
Билјана Петровска Митревска
biljana.petrovska@ffrm.org.mk

Фото вест - насловна
Благојче Најдовски

Лектор
Верица Неделкоска

Соработник
Стојан Лазаров

Стручни соработници
Проф. д-р Драги Танески,
Проф. д-р Дане Бошев,
Проф. д-р Зоран Димов,
Проф. д-р Слободан Банџо,
Д-р Маријан Николов, Горан Ковачев,
Илчо Захаријев, Панде Петровски,
Свезда Богеска, Миле Костов,
Стојан Глигоров, Раде Каранфиловски,
Благојче Димитриев,
Димче Дамјановски

Дизајн: Бригада дизајн
[brigada.mk]

Печати: Пропоинт, Скопје

Утврдување на хигиената на млекото преку лабораториски наоди

Професорот Владимир Какуринов и претставници од ФФРМ ги посетија двете пилот-фарми кои се дел од проектот за подобрување на квалитетот за млекото, каде што беа земени проби од постелката на кравите, од водата што ја пијат, од вимето, рацете на фармерот, лактофризерот, како и од млекото и истите се однесени на испитување во лабораторија за да се види бројот на бактерии, микроорганизми, соматски клетки, како и други показатели кои говорат за степенот на хигиена на фармата и квалитетот на млекото на овие две пилот-фарми.

Ваквото испитување на пилот-фармите, кои се наоѓаат во прилепското село Мажучиште и скопската општина Илинден, се спроведува како завршна активност на проектот, а со цел да се направи компаративна анализа на добиените лабораториски резултати со резултатите од истите вакви анализи направени во текот на септември минатата година. На таков начин ќе се увиди дали има подобрување во хигиената на фармата и квалитетот на млекото по спроведените обуки на терен, мисијата на македонските фармери во Франција, како и дадените совети од страна на експерти во оваа област за начинот на одржување на хигиена на фарма и исхраната на добитокот.

По направената компаративна анализа на почетокот на август таа ќе биде презентирана на пилот-фармите при што фармерите ќе имаат можност да увидат каде треба да се подобрат во иднина.

Имено, активностите на ФФРМ се реализирани во рамките на заедничката програма со Француската асоцијација на земјоделци за меѓународен развој (АФДИ) во рамките на програмата за децентрализирана соработка меѓу регионот Долна Нормандија и Република Македонија.

ИНФОРМАЦИИ ЗА ПРОЕКТОТ АГРО-СТАРТ НА ВЕБ-СТРАНИЦАТА
<http://www.agro-start-see.eu/>,
НА FACEBOOK-СТРАНИЦАТА И НА YOUTUBE-КАНАЛОТ

„Транснационална мрежа за поддршка на мали и средни претпријатија од областа на сточарството и растителното производство - AGRO-START“ отвори своја веб-страница - <http://www.agro-start-see.eu/> каде што сите засегнати страни, организации, институции, медиуми и пошироката јавност ќе може да најдат информации во врска со проектот, партнерите и иновативни алатки за поддршка кои се создаваат во рамките на проектот. Веб-страницата на проектот ќе послужи како средство за дисеминација на проектот и неговите резултати и ги содржи следните основни елементи: цели, партнери, активности, медиумски статии, Сервисен протокол за Југоисточна Европа, водич за добри практики, e-learning курсеви, видеа

за клучни настани итн.

Преку веб-страницата на АГРО-СТАРТ, целната група и сите засегнати страни ќе можат да пристапат на Сервисниот протокол за Југоисточна Европа и до алатките за поддршка кои ќе бидат развиени во рамки на проектот. Сервисниот протокол за Југоисточна Европа (ЈИЕ) е насочен кон организациите кои нудат бизнис-поддршка со цел да се подобри обезбедувањето услуги за поддршка и иновации на МСП и да им се помогне на МСП подобро да ги искористат можностите за развој во ЈИЕ. Алатките за поддршка (транснационална база на податоци во која ќе бидат поставени информациите за малите и средните претпријатија, виртуелен пазар, алатка за автодијагностицирање) ќе помогнат да се подо-

брат бизнис-услугите и да се зголеми конкурентноста на малите и средни претпријатија за развој на сточарството и растителното производство.

Веб-страницата, исто така, овозможува и техничка помош за да се помогне на заинтересираните лица да го користат Сервисниот протокол за Југоисточна Европа и алатките за поддршка креирани во рамките на проектот АГРО-СТАРТ.

На Facebook-страницата на АГРО-СТАРТ (<https://www.facebook.com/agrostartproject>), исто така, може да се најдат информации за проектот, а ова е и местото за дискусија и размена на информации за активностите. На социјалните медиуми им се овозможува следење на активностите и плановите, како и вклучување на сите засегнати страни во обезбедувањето информации, така што сите партнери се подеднакво застапени со информации за социјалните медиуми.

На YouTube-каналот (http://www.youtube.com/watch?v=G_tb1byTNzs&feature=youtu.be) се поставени видеоматеријалите направени за време на спроведувањето на активностите со цел да се подигне видливоста на проектот.

По осми пат се одржа манифестацијата „Денови на одгледувачи на овци и кози“

Фолкор, изложба на овци и шарпланинци, стрижење и молзење на овци, забава и дружење. Вака изгledаше овогодишната манифестација „Денови на одгледувачи на овци и кози“, која се одржа на ски-центарот Заре Лазаревски во Маврово. На манифестацијата присуствуваа членови на ФФРМ кои се натпреваруваа во категориите стрижење на овци и молзење на овци, а дел од нив учествуваа и на трибината „Конзервација на биолошката разновидност во сточарството на национално ниво“. Манифестацијата е во организација на Регионалното здружение на одгледувачи на овци од Западна Македонија под покровителство и поддршка од Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство.

– Овчарството е на трето место во извозот на земјоделското производство, што е причина повеќе да се негуваат манифестации од овој тип, кои ќе придонесат кон развивање на јавната свест за придобивките што ги нуди сточарската гранка. Во последните три години сточарството доживува интензивен развој. Тоа има вековна традиција кај нас, а враќањето на стадата на пасиштата е значајно и за перспективата во производството на квалитетни млечни производи со нови современи технологии – рече Меџит Амити.

Според податоците на Заводот за статистика, годинава во регистарот се запишани 723.000 овци, за кои сточарите земаат субвенции.

– Анализите покажаа дека без силна поддршка на земјоделците, а и на сточарите, нема да имаме успех, бидејќи условите пред 30-40 години биле поинакви, а денес се поинакви и затоа сметаме дека уште по-силно треба да се поддржи овчарството. Постепено бројот на овци се зголемува, што може да се види и од последните податоци од Заводот за статистика. Задоволителни резултати има и во преработката и производството на млеко – рече заменик-министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, Зоран Коњаноски.

Манифестацијата „Ден на одгледувачи на овци и кози Маврово-Ростуше“ се одржа по осми пат на падините на Бистра. ●

Како до поефикасен пристап до ИПАРД средства?

Пишува: Горан Ковачев

За ИПАРД-програмата, нејзините можности и проблемите при нејзиното искористување е многу зборувано. Но, „шчо напраиме и шчо требит да праиме за однапред“ (Мисирков)?

Во текот на изминативе неколку месеци, во соработка со Центарот за економски анализи (ЦЕА) и со помош на Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД), беше направено истражување за подобрување на ефикасноста и ефективноста во распределбата на средства од ИПАРД-програмата. Ова опсежно истражување ги систематизираше најголемите пречки со кои се среќаваат барателите на средства од ИПАРД, а кои се идентични и со останатите земји-кориснички на оваа програма: недоволна информираност и анимираност на потенцијалните корисници, обемна и комплицирана документација, неконзистентност на условите и процедурите, неподготвеност на барателите да ги исполнат условите, отежнат пристап до финансии.

За волја на вистината, од страна на надлежните државни органи се прават сериозни напори за надминување на овие слабости. Така, во изминатиот период се зајакнати финансиските, кадровските и оперативните капацитети на Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој (АФПЗРР), воведена е бесплатна телефонска линија за информирање (080012121), се потпишуваат меморандуми помеѓу институциите за добивање на документите по службена должност, се упростуваат формуларите итн. Сепак, она што е најбитно за земјоделците и компаниите од агрокомплексот е тоа што во

соработка со Федерацијата на фармерите во Република Македонија, коморските здруженија и останатите тела, се изврши обемна модификација (четврта по ред) на ИПАРД-програмата со цел што повеќе да се излезе во пресрет на потребите на барателите. Таа сега овозможува финансирање и на земјоделска механизација, зголемен е опсегот на потребниот број грла добиток (на пример, претходно прифатливи за финансирање беа фарми со 40 до 400 маторици, а сега од 10 до 1.500 маторици), зголемен е опсегот на прифатливи трошоци (претходно од 5.000 евра до 800.000 евра, а сега од 3.000 до 3.000.000 евра), како и на широк опсег на рурални земјоделски и неземјоделски дејности.

Сепак, тука не смее да се запре! Можеме и повеќе и подобро. За таа цел, во претстојниот период потребно е да се воспостави ваучер-систем за користење на советодавните услуги, да се акредитираат мерките 102 – за поддршка на групи производители и 301 – за развој и подобрување на руралната инфраструктура, да се продлабочи соработката со приватните и државните финансиски институции, да се изработи современа медиумска кампања со реални и успешни примери која „ќе влезе во домот на секој земјоделец“, да се воспостави систем на поврзани бази на податоци со кој тие би се користеле од институциите без притоа документите да се бараат од барателите и уште многу друго...

ПОТРЕБНО Е ДА СЕ ПРАВИ РАЗЛИКА ПОМЕЃУ ЕФИКАСНОСТ И ЕФЕКТИВНОСТ ВО ЗЕМЈОДЕЛСТВОТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Во Република Македонија во периодот 2007-2012 година од буџетот на државата се потрошени 475 милиони евра за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој, што во просек е околу 1% годишно од БДП. Средствата потрошени за оваа намена се релативно на она високо ниво кога јасно може да се претпостави дека еден од приоритетите на државата е земјоделството. Затоа, Центарот за економски анализи - ЦЕА повеќе од една година во својата програмска определба се фокусира и на економијата на овој сектор со анализи и со препораки за поголема ефикасност и ефективност во искористувањето на ресурсите на државата.

Според стратешките приоритети и цели за 2011-2015 на Владата, за земјоделството се вели дека клучни цели на економската програма се: „развој на земјоделството и подобар стандард на земјоделците“. Во описот и целите за Министерството за земјоделство за буџетот од 2013 година таксативно се набројани технички проекти, но нема детали за политиките, а за аутпут индикатори се земено бројот на контроли на државниот инспекторат за земјоделство и договорите за проширена репродукција на шумите. Нешто поконкретни мерливи аутпут-индикатори има АФПЗРР и тоа за одобрени апликации за 2013 година за земјоделство да има 160.000, а за рурален развој 750.

Од друга страна, Европската Комисија (ЕК) за Македонија акредитирала три мерки досега и тоа: мерка 101 – Инвестиции на земјоделските стопанства со цел нивно реструктурирање и надградба за достигнување на стандардите на ЕУ; мерка 103 – Инвестиции за преработка и маркетинг на земјоделските

и рибните производи со нивно реструктурирање и надградба за достигнување на стандардите на ЕУ и мерка 302 – Диверзификација и развој на рурални економски активности.

Оттука, ЦЕА би сакала да укаже на потребата за правене разлика помеѓу ефикасност и ефективност. Добро е појасно да бидат утврдени ефектите од трошењата од централниот буџет и да се постави систем кој ќе ги мери тие ефекти. Ефектите може и треба да бидат во корелација со мерките утврдени од ЕК. За ефикасноста, пак, ЦЕА направи анализа од која произлегоа и повеќе препораки и која може да ја преземете од: <http://www.cea.org.mk/> Зошто е ова битно? Ако со трошењата на

средствата од централниот буџет целта била да се зголеми економскиот раст и да се подобри животниот стандард моментално, тогаш поддршката за земјоделството е ефикасна, но не и ефективна, па во тој случај веќе и не зборуваме за создавање на капитал и за зголемување на потенцијалот на раст, туку за потрошувачка. Во секој случај, ние сме со надеж дека надлежните државни органи прават сериозни напори за надминување на овие слабости и дека наскоро во Македонија ќе зборуваме за создаден капитал во земјоделството, а не само за тоа колку пари се потрошени.

Пишува:
д-р Марјан Николов,
претседател на ЦЕА

ЈАТА СКАКУЛЦИ НАПАГААТ ВО

ВЕЛЕШКИОТ И ШТИПСКИОТ РЕГИОН

Пишува: др. Слободан Банџо

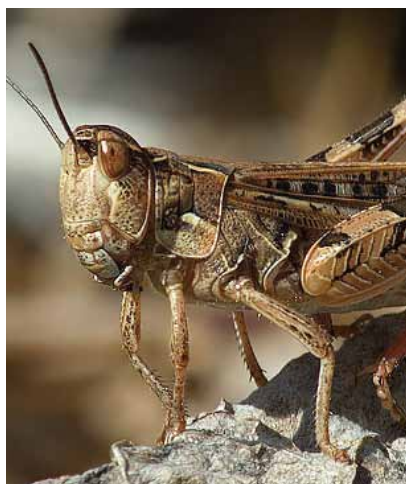
Мароканскиот (*Dociostaurus maroccanus* Thumb.) и италијанскиот (*Calliptamus italicus* L.) скакулец се штетници кои можат да предизвикаат значителни штети на голем број културни растенија. Двата вида се присутни во Република Македонија и на секои три до четири години се јавува нивна зголемена популација и штети на посевите.

Во овој период скакулците ги причинуваат најголемите штети, а поради лесната подвижност и изразениот јатов инстинкт мошне тешко се сузбиваат. За да се намалат штетите од овие штетници, неопходно е внимателно следење на нивната популација во текот на мај на локалитетите погодни за положување јајца. Штом ќе се забележи зголемување на популацијата и склоност кон гregarизирање и формирање јата, треба да се изврши нивно организирано уништување пред да ги напуштат локалитетите со сиромашна тревна вегетација на кои се испилиле и пред да зафатат

поголеми површини. На овој начин со помалку средства се добиваат многу подобри резултати.

Оваа година, поради поволните услови во текот на зимата и пролетта, италијанскиот скакулец формираше бројна популација во делови од штипскиот, радовишкиот и велешкиот регион што предизвика негова гregarизација и формирање на јата кои предизвикаа штети на дел од земјоделските култури. Поради продолжените поволни услови во текот на годинава (обилни врнежи и бујна вегетација кон крајот на јуни и почетокот на јули), може да се очекува масовно положување јајца во текот на август и септември, што претставува потенцијална опасност од уште поголема популација на скакулци во наредната година. Поради тоа, за да се спречат поголеми штети на посевите, неопходно ќе биде во текот на мај следната година да се вршат редовни контроли на површините на кои скакулците положуваат јајца и по потреба да се врши нивно организирано сузбивање.

Мароканскиот и италијанскиот скакулец имаат една генерација годишно и мошне сличен животен циклус. Во текот на август и септември возрасните инсекти ги положуваат јајцата во јајцеви легла (оотеки) на необработени, наклонети, оцедни површини со слаба вегетација и јужна изложеност; во наши услови тоа се најчесто зимски пасишта изложени на прекумерно напасување. Една женка положува просечно 150 до 200 јајца сместени во 4 до 5 оотеки. Од презимените јајца во втората половина на април почнуваат да се пилат ларвите и почнуваат да се хранат на околната тревна вегетација. Ларвите во текот на развитокот поминуваат низ пет ларвени степени кои меѓусебно се разликуваат по големината, бојата, положбата и должината на зачетоците на крилата и по должината и бројот на членчињата на антените. Целокупниот ларвен развиток, зависно од температурите, влагата и исхраната, може да трае 4 до 6 недели. Новоформираниот возрасен инсект има целосно формирани крила, но е полово незрел и му треба период од минимум десетина дена интензивна исхрана за да ги дооформи половите органи. ●

ЦРВЕНИ, ЛУТИ ПИПЕРЧИЊА

Пишува: дипл. агр. Стојан Глигоров

Фефероните се грмолики растенија кои, во зависност од сортата, може да бидат со плод различен по боја. Се разгрануваат на повеќе гранки, имаат обилни цветови, а може да пораснат и до 2 метри во висина. Фефероните цветаат во пролет и лето, во зависност од сортата. Се садат во бразди со претходно произведен расад, на растојание 60 x 25-30 см. Одгледувањето е исто како кај пиперката, но фефероната бара значително повеќе вода за наводнување. Се одгледува за индустријата, и тоа исклучително на отворено.

Малите, луте плодови имаат антисептично својство, содржат витамин Ц и каротиноиди и ја

зголемуваат циркулацијата на крвта.

Фефероните се одгледуваат на отворено поле. Во однос на другите пиперки, фефероните се значително помалку застапени. Се употребуваат во свежа состојба, маринирани, сушени итн. Коренот е плиток и бара многу вода и воздух, а е осетлив на вишок на соли. Азотот, како елемент, најмногу се користи и влијае позитивно врз квалитетот и приносот на плодот. Ако има недостиг на азот, порастот е слаб и квалитетот значително опаѓа. Калиумот влијае врз имунитетот на растението, зреењето, транспортот. Со претераното ѓубрење со калиум, плодовите стануваат ситни и при дозревањето добиваат интензивна

жолта боја. Ако недостига калциум, на плодот се појавува сува гнилеж. Затоа, секогаш треба да се води сметка околу условите и комбинациите на ѓубривата според потребите, а тоа се докажува со вршење агрохемиска анализа на почвата која дава резултат и насоки за тоа како да се движиме во однос на прихранувањето, времето и употребата на ѓубривата. Познавањето на добрата земјоделска пракса во врска со сите потребни активности што треба да се спроведат во текот на вегетацијата или со почетокот на самата подготовка на површината има значајна улога, а со таквата примена се придонесува и за намалување на основните трошоци во процесот на производство.

КОГА ТРЕБА ДА СЕ ПРИМЕНИ ЃУБРЕЊЕТО?

ОСНОВНО ЃУБРЕЊЕ РАНО НАПРОЛЕТ СО ПЛИТКА ОБРАБОТКА

Прихрана во вегетативниот период и прилагодување кон потребите на растението во дадениот период

Фолијарно ѓубрење се употребува од расадувањето истовремено со средства за заштита на растенијата. Најважно е ѓубрењето да се изврши пред цветањето и по заврзувањето на плодовите. Погоре препорачаните услови за одгледување се однесуваат за општа употреба. Оптималната примена на сите видови ѓубрива и заштитни средства е можна само по извршената агрохемиска анализа.

УПОТРЕБА НА ФЕФЕРОНИТЕ

ПОРАДИ ПРИСУСТВОТО НА КАПСИЦИН, ФЕФЕРОНИТЕ ЈА НАМАЛУВААТ ОСЕТЛИВОСТА НА БОЛКА, ВЛИЈААТ НА РАЗРЕДУВАЊЕТО НА КРВТА, А СЕ КОРИСТАТ И КАЈ ПРОШИРЕНИ ВЕНИ И ТРОМБОЗА. КОРИСТЕЊЕТО ВО ПОГОЛЕМИ КОЛИЧЕСТВА МОЖЕ ДА ПРЕДИЗВИКА ИРИТАЦИЈА НА УСТАТА И ЖЕЛУДНИКОТ. ●

ПОДОБРУВАЊЕ НА дијалогот и примена на постбербените активности

Пишува: Свезда Богеска

Израелските експерти проф. Елазар Фалик од Организацијата за развој во земјоделството и Брет Хиксон од Службата за заштита и инспекција (PPIS) при Министерството за земјоделство и рурален развој во Израел (CINADCO, кои присуствуваа во Македонија во рамките на проектната активност меѓу Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство на Република Македонија и Министерството за надворешни работи на Израел (MASHAV), сметаат дека иако македонските свежи производи во голема мера се многу вкусни, нивниот квалитет не е на завидно ниво. Нивната проценка е дека само околу 15% до 20% од свежите земјоделски производи ги исполнуваат критериумите за прва класа при извоз во ЕУ.

За да станете конкурентни на европските пазари, потребно е подобрување на комуникацијата за сите инволвирани страни во производствениот синџир како и применување на постбербените активности. Овие забелешки ги дадоа израелските експерти проф. Елазар Фалик од Организацијата за развој во земјоделството, Волкани центарот и Брет Хиксон од Службата за заштита и инспекција (PPIS) при Министерството за земјоделство и рурален развој во Израел (CINADCO) кои присуствуваа во Македонија во рамките на проектната активност меѓу Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство на Република Македонија и Министерството за надворешни работи на Израел (MASHAV). Една од првите забелешки што ја дадоа експертите од Израел е недостиг на соработка помеѓу Министерството за земјоделство,

шумарство и водостопанство на Република Македонија, Агенцијата за поттикнување на развојот на земјоделството (АПРЗ), Факултетот за земјоделски науки и храна од Скопје и производителите. Се чини дека има многу малку комуникација и доверба меѓу различните чинители што доведува до некоординираност. Оваа соработка, според нив, мора да се подобри со цел да се олеснат планираните активности при извозот во ЕУ. Исто така, треба да се подобрат постбербените третмани и итно да се интервенира во квалитетот на земјоделските производи. Експертите сметаат дека иако македонските свежи производи во голема мера се многу вкусни, нивниот квалитет не е на завидно ниво. Нивната проценка е дека само околу 15% до 20% од свежите земјоделски производи ги исполнуваат критериумите за прва класа при извоз во ЕУ.

ОН/ЕЕЗ извозните стандарди за квалитет на свежо овошје и зеленчук применливи во ЕУ ги вклучуваат следните главни категории:

1. Дефинирање на производот
2. Одредби што се однесуваат на квалитетот
  - а) минимални норми
  - б) норми поврзани со зрелоста
  - с) класификација
    - „Екстра“ класа
    - I класа
    - II класа
3. Одредби што се однесуваат на димензиите
4. Одредби што се однесуваат на отстапувањето
  - а) отстапувања во квалитет
  - б) отстапувања во димензии
5. Одредби што се однесуваат на изгледот
  - а) изедначеност
  - б) пакување
6. Одредби што се однесуваат на означувањето
  - а) идентификација
  - б) природа на производот
  - в) потекло на производот
  - г) комерцијална спецификација
  - д) официјален контролен знак (опционално)

Сите горенаведени категории треба да бидат сериозно земени предвид

ако сакаме македонскиот извозник да стане играч на пазарот на ЕУ. Треба да се напомене дека се применуваат нови стандарди на ЕУ, генерални маркетиншки стандарди и специфични маркетиншки стандарди. Специфичните маркетиншки стандарди се наменети за 10 производи: јаболка, цитруси, киви, салата, праски и нектарини, круши, јагоди, пиперки, трпезно грозје и домати, додека генералните маркетиншки стандарди се однесуваат за останатите производи. Сепак, овие нови маркетиншки стандарди сè уште не се многу релевантни, бидејќи главните купувачи на свежи земјоделски производи во ЕУ сè уште се придржуваат кон стандардите на ОН/ЕЕЗ.

За да се задоволат ОН/ЕЕЗ стандардите за извоз, земјоделскиот сектор

во Република Македонија треба да подлегне на драстични промени. Воведувањето на Глобал/Локал ГАП е главен предуслов. Подобрувањето на соработката помеѓу различните чинители: Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство на Република Македонија, Агенцијата за поттикнување на развојот на земјоделството (АПРЗ), академските институции (применети истражувања), извозници и производители е неопходност. Друг проблем кој треба најитно да се решава е краткиот рок на траење на повеќето свежи производи, што е од витално значење при извозот на свежи производи.

Потребни се подобрени пред и постбербени практики. Неопходни се домашни и странски експерти со цел да им се помогне на домашните извозници во пред и постбербените практики. Македонија треба да се приближува кон Шемата за апликација на меѓународни стандарди за овошје и зеленчук – ОЕЦД и да се бори за членство. Корисно е да се стане членка на Шемата бидејќи тоа е единственото тело што може да дава совет за инспекциските методи за проверка на квалитетот на свежите земјоделски производи. Шемата ОЕЦД, исто така, ги усогласува системите за инспекција помеѓу земјите и обезбедува водичи и брошури за стандарди. Членството во ОЕЦД сигурно ќе и помогне на Македонија да ги исполни своите амбиции да стане членка на ЕУ.

ИЗРАЕЛСКИТЕ ЕКСПЕРТИ ОСТВАРИЈА НИЗА СРЕДБИ

Како резултат на македонско-израелската соработка и проектната активност меѓу Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство на Република Македонија и Министерството за надворешни работи на Израел (MASHAV), во Република Македонија престојуваша двајца експерти од областа на постбербените активности, проф. Елазар Фалик од Организацијата за развој во земјоделството и Брет Хиксон од Службата за заштита и инспекција (PPIS) при Министерството за земјоделство и рурален развој во Израел (CINADCO). Нивната посета беше со основна цел да се пренесат стручни знаења и практични совети за постбербените процеси со посебен акцент на квалитетот на свежите производи. Засегнати страни од овие активности беа, пред сè, примарните производители, доработувачите (објекти за пакување), трговците, академската и

научната јавност. Според планот, еминентните стручњаци се сретнаа со академската јавност при што студентите, соработниците и професорите беа запознаени со центарот „Волкани“ и беше претставен израелскиот модел на систем за успешно земјоделство со постојните регионални истражувачки центри во Израел, како и со потребата од спроведување на меѓународни стандарди за квалитет на свежи земјоделски производи за поголема конкурентност на пазарот.

рот. Слични предавања беа одржани пред вработените во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство на Република Македонија. Во Струмица пред примарните земјоделци од Федерацијата на фармери на Република Македонија беа презентирани основните и задолжителни постбербени практики за пиперката како и минималните барања за квалитет на производите, униформноста, пакувањето и дозволените отстапувања од овие барања за достигнување на екстра, прва и втора класа кај домотот. Освен предавања, експертите споделија искуства и практични совети со вработените и претпоставените во објектот за пакување и складирање на праска „МТЛ“ - Росоман, оранжерии „Баџо ПТ“ и откупен центар „Баџо“ - Богданци, откупно-дистрибутивниот центар „Агрофруктис“ - Струмица, „Атлантис“ и „Кабана“ - Скопје. ●

МАГАН-МАК

**ПРОИЗВОДИ ЗА ИСХРАНА НА РАСТЕНИЈАТА
НА ОСНОВА НА РАСТИТЕЛНИ ЕКСТРАКТИ, ВИТАМИНИ, АМИНО КИСЕЛИНИ И МИКРОЕЛЕМЕНТИ**

MEGAFOL®

Производ на основа на растителни екстракти

- Го стимулира растителниот пораст;
- Го надминува заостанувањето на развојот на растенијата поради стрес;
- Ја подобрува ефикасноста на производите што се користат при фолијарна апликација.

MEGAFOL® содржи:

Комплекс на аминокиселини, комплекс од витамини, протеини, бетаин и други фактори на пораст.

УПАТСТВО ЗА УПОТРЕБА:

Фолијарна апликација

Винова лоза и овошни култури: јаболка, круша, праска, цитруси, маслинки, кајсија;

- Пред цветање, по формирање на плодовите и во секоја ситуација при застој на развојот (2-3л/ха)

Зеленчук: домати, пиперка, модар патлиџан, јагода, тиквичка, краставица, лиснат зеленчук

- на отворено (2-3л/ха)

- во оранжерии и пластеници, со третирање на секои 10-15 дена по пресадувањето на растенијата (150-200мл/хл)

Окопни култури: сончоглед, соја, тутун, шеќерна репа, маслодајна репа, памук (2,5-3л/ха) - додаток со други фолијарни апликации (80-120мл/хл)

Предупредување: MEGAFOL® не смее да се меша со бели масла.

BENEFIT® PZ

Природен производ за зголемување, изедначување и подобрување на формата на плодовите.

BENEFIT® PZ содржи: нуклеински киселини, слободни ензимски протеини, аминокиселини и витамини.

УПАТСТВО ЗА УПОТРЕБА:

Фолијарна апликација

Овошни култури

-3 третирања, на секои 7-10 дена по формирање на плодовите (3,5-4,5л/ха)

Зеленчук: Лубеница, диња, модар патлиџан, пиперка, домати

-3-5 третирања по формирање на плодовите, неделно (3,5-4,5л/ха)

Краставица и тиквичка

-3-5 третирања секоја седмица почнувајќи од првата берба (3,5-4,5л/ха)

Предупредување: При употреба на производот треба да се обезбеди добро и хомогено влажнење на листовите.

Кај овошните култури да не се користат помалку од 800 литри од растворот на хектар

BOROPLUS®

Комплекс од бор и етаноламин.

- Ефикасен во спречувањето на дефицит од бор.
- Не е фитотоксичен при рани апликации.
- Може да се меша со најчесто користените пестициди.

BOROPLUS содржи: комплекс на бор во органска молекула и течна формулација.

УПАТСТВО ЗА УПОТРЕБА

Фолијарна апликација

Коскесто овошје, винова лоза и цитруси -3 прскања почнувајќи со почеток на цветање (70-110мл/хл)

Јаболчесто овошје -3 прскања од почеток на цветање (40-60мл/хл)

Маслинки - пред цветање (180-220мл/хл), по формирање на плодови (180-220мл/хл)

Окопни култури - во раните развојни фази (0,8-1л/ха)

Зеленчукови култури - почеток на цветање (110-150мл/хл)

Цвеќе - пред формирање на цветни папки (70-110мл/хл)

Фертигација

Тревни смеси - третирање само на овој производ или заедно со хербициди пред сеидба или пред поникнување (3-5л/ха)

Овошни култури - третирање во почетокот на вегетацијата (4-6л/ха)

Цвеќе и декоративни растенија - третирање пред пресадување или во фаза на најголем пораст (3-5л/ха)

Предупредување: BOROPLUS не се меша со бели масла или други масла или други производи со алкална реакција.

FERRILENE® TRIUM

Над 95% стабилно железо (OPTO-OPTO изомер).

Дава најдобра заштита од хлороза во услови на висока и ниска pH вредност.

FERRILENE® TRIUM е производ со најдоброто хелатно железо (EDDHA; EDDHA).

УПАТСТВО ЗА УПОТРЕБА:

Фертигација

Градинарски култури (2-3кг/ха)

Овошни култури (3-10кг/ха)

Јагоди (2-4кг/ха)

Трпезно грозје, цитруси, киви (3-10кг/ха)

Окопни култури (1кг/ха)

Забелешка: Интервалите меѓу апликациите треба да се прилагодат на растот на растенијата и на нивото на хлороза.

Упатството за употреба на FERRILENE® TRIUM треба да се смета за општа препорака.

Познавањето на посоодветно дозирање во определени ситуации дава можност за намалување на нормалната доза.

Со третирање во лозови и овошни култури се стартува пред почетокот на вегетацијата, а растојанието и бројот на третирањата помеѓу две третирања зависи од степенот на хлорозата.

Valagro

Производител:
VALAGRO SpA, Italy

Увозник и дистрибутер: МАГАН-МАК ДОО, Скопје
Тел. 02/3216-147; факс. 3216-158, www.maganmak.com.mk

ПроКредит Банка по втор пат избира најПРОактивни земјоделци

НАЈ проактивните земјоделци ќе се избираат врз основа на критериумите: колку земјоделецот применува современи технологии и техники на производство, колкав е просечниот принос на производство по декар, степенот на користење на обновливи извори на енергија, начинот на менаџирање на неговите финансии и колку континуирано инвестира во подобрување на производството и зголемување на ефикасноста во работењето

- **ПроКредит банка го објави јавниот оглас за аплицирање за избор на најпроактивни земјоделци за 2013 година. Кој може да се пријави и да учествува во изборот?**

По позитивното искуство од минатата година, повторно избираме најпроактивни земјоделци од пет различни категории: житни култури, раноградинарско производство, долгогодишни овошни насади, сточарство и органско производство. На изборот може да се пријават сите регистрирани земјоделци во државата кои ги исполнуваат следните критериуми: во категоријата овоштарство – површини над 30 декари, во категорија градинарство на отворено – површини над 15 декари, додека во градинарство во оранжерији – површини над 5 декари, во категоријата сточарство – поседување најмалку 15 грла, додека за категорија овчарство – најмалку 300 грла, за категоријата органско производство потребно е поседување на сертификат за органско производство.

- **Врз основа на што ќе се избераат најпроактивните земјоделци?**

Најпроактивните земјоделци ќе се избираат врз основа на критериумите: колку земјоделецот применува современи технологии и техники на производство, колкав е просечниот принос на производство по декар, степенот на користење на обновливи извори на енергија, начинот на менаџирање на неговите финансии и колку

континуирано инвестира во подобрување на производството и зголемување на ефикасноста во работењето. Покрај овие критериуми, преку разговор со земјоделците, стручното жири ќе собере дополнителни информации во врска со нивното работење, инвестирање и идни планови. Врз основа на критериумите ќе се избераат најпроактивните земјоделци во секоја категорија и ќе бидат наградени со наменски вредносен ваучер од 150.000 денари. Изборот ќе се врши од стручна жири-комисија составена од претставник од Банката, претставник од Земјоделскиот факултет и претставник од Федерацијата на фармерите.

- **Дали е потребно кандидатите да бидат клиенти на ПроКредит банка?**

На изборот може да учествуваат сите правни лица со основна дејност земјоделство и сите регистрирани земјоделци кои ги исполнуваат наведените критериуми независно од тоа дали се клиенти на Банката.

- **Кога ќе бидат објавени резултатите и која е целта на организирањето ваков вид настан?**

Аплицирањето трае до 20 август. Резултатите ќе бидат јавно објавени на веб-страницата на Банката а наградите ќе бидат доделени на саемот за земјоделство и храна. Целта на организирањето на настанот е да им се даде признание на земјоделците кои работат и го развиваат македонскиот аграр, а воедно да се даде стимул за развој на земјоделското производство за сите останати земјоделски производители. ●

Датум:

АПЛИКАЦИЈА ЗА “НАЈ ПРОАКТИВЕН ЗЕМЈОДЕЛЕЦ”

Лични податоци					
Име и Презиме:			ЕМБГ		
Адреса:			Тел:		
Форма на регистрација: ☐ индивидуален земјоделец			☐ претпријатие		
Име на претпријатието:					
*Со секоја апликација треба да се достави тековна состојба или документација за регистриран земјоделец.					
Податоци за земјоделското производство					
1. Дали учествувате на саеми и натпревари			☐ Да	☐ Не	
2. Освоени награди и признанија			☐ Да	☐ Не	
3. Дали поседувате сертификат (органско, семенски материјал и сл.)			☐ Да	☐ Не	
4. Дали користите обновлив извор на енергија			☐ Да	☐ Не	
5. Структура на производство *			5.1 Обработлива површина*		
*(Доколку сте вклучени во повеќе дејности да се наведе доминантната дејност			*(вкупна обработлива површина, сопствена и под наем)		
а) Житни култури			☐ до 150 декари	☐ над 150 декари	
б) Пластеници/стакленици		парно: ☐ Да ☐ Не	☐ до 5 декари	☐ над 5 декари	
в) Градинарство (на отворено)			☐ до 15 декари	☐ над 15 декари	
г) Овощарство/Грозје			☐ до 30 декари	☐ над 30 декари	
д) Сточарство	☐ Краварство	☐ Свињарство	☐ Овчарство	☐ Живинарство	☐ Друго
д.1) Број на грла (да се наведе бројот на грла на: крави, овци, свињи, пчелни семејства)					
6. Дали користите кредит?			7. Ако користите кредит дали навремено ги подмирувате обврските?		
☐ Да		☐ Не		☐ Да ☐ Не	
* Во случај да влезете во потесниот круг за избор на нај проактивен земјоделец, Банката го задржува правото да ги провери и верификува сите горенаведени податоци.					
*Изјавувам дека горенаведените податоци се точни. Во случај на проверка ќе дозволам увид во фактичката состојба и ќе ја приложам целата побарана документација.					
*Согласен сум во случај да бидам избран како најпроактивен земјоделец Банката да ги објави моите податоци на својата веб страна					
*За резултатите ќе бидете известени на Вашата адреса и ќе бидат јавно објавени на веб страната на Банката по завршување на конкурсот					
Место и датум:			Потпис на сопственикот:		

Пополнетата апликација со тековна состојба или документација за регистриран земјоделец можете да ја доставите до било која експозитура на ПроКредит Банка и да учествувате во изборот.

Врз основа на член 14 став 2 (а) од Законот за ратификација на Спогодбата меѓу Владата на Република Македонија и Комисијата на Европските Заедници за правилата за соработка во однос на финансиската помош од ЕК на Република Македонија и спроведување на помошта според компонентата V (ИПАРД) од инструментот за претпристапна помош ("Сл. весник на РМ" бр. 165/2008) и врз основа на Програмата за користење на средствата од Инструментот за претпристапна помош за рурален развој на Европската Унија (ИПАРД) за период 2007-2013 ("Сл. весник на РМ" бр.83 /2009 и бр. 96 /2013),

Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој

на 08 јули 2013 година објавува

ЈАВЕН ПОВИК бр.01/2013

за доставување на барања за користење на средства од
ИПАРД Програмата 2007-2013

Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој (во понатамошен текст: Агенцијата) како надлежна институција и договорен орган за спроведување на Инструментот за претпристапна помош за рурален развој на ЕУ (ИПАРД) ги повикува сите заинтересирани физички и правни лица од Република Македонија да достават барања за користење на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013 за следните мерки:

Мерка 101 - Инвестиции на земјоделските стопанства со цел нивно реструктурирање и надградба за достигнување на стандардите на Европската Унија
Мерка 103 - Инвестиции за преработка и маркетинг на земјоделските и рибните производи со нивно реструктурирање и надградба за достигнување на стандардите на Европската Унија
Мерка 302 - Диверзификација и развој на руралните економски активности

1. Финансиската поддршка за овој Јавен повик е составена од 75% средства обезбедени од петтата компонента на Инструментот за претпристапна помош за рурален развој на Европската Унија (ИПАРД) согласно Повеќегодишната Финансиска Спогодба 2007-2011 и 25% средства обезбедени од Буџетот на Република Македонија.

2. Финансиски средства по поединечно барање се доделуваат како неповратна финансиска поддршка (грант) во износ од 50% од вредноста на прифатливите трошоци, односно 55% за барање поднесено од носител на земјоделско стопанство не постар од 40 години на денот на поднесување на барањето за користење на средства по мерка 101.

3. Крајниот рок за поднесување на барањата е 22 август 2013 година.

4. Подигнување на обрасци и упатства:

Потребните обрасци од „Барањето за користење на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013“ како и „Упатство за корисници на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013“ во кој се содржани сите информации за критериумите, условите за прифатливост на проектите и условите за финансирање и останати информации кои се неопходни за изготвување на барање за користење на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013, Упатство за изготвување на Деловен План, Упатства за издавање на неопходната документација од надлежните институции и останати корисни информации во електронска верзија може да се превземат на веб-адресата на Агенцијата: www.ipardpa.gov.mk. Печатените обрасци од барањето за користење на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013 и Упатство за корисници на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013 може да се подигнат директно во Агенцијата на адреса:

Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој,
бул. 3-та Македонска бригада бр.20,
(згр. Македонија Табак блок Ц)
1000 Скопје

и во најблиските регионални центри или работни единици на Агенцијата за поттикнување на развој во земјоделството секој работен ден од 8:30 до 16:30 часот. (Листата на регионални центри или работни единици на Агенцијата за поттикнување на развој во земјоделството со податоци за контакт е објавена на веб-адресата www.ipardpa.gov.mk).

5. Начин на поднесување на барањето:

Барателот треба да пополни и поднесе Барање за користење на средствата од ИПАРД Програмата 2007-2013 за поединечна мерка, Деловен План изработен согласно Упатството за изработка на Деловен План и придружна документација како што е наведена во Барањето за користење на средствата од ИПАРД Програмата 2007-2013. Подетални информации за специфичните барања за прифатливост се наведени во Упатство за корисници на средства по ИПАРД Програмата 2007-2013.

Барањето за користење на средствата од ИПАРД Програмата 2007-2013 и Деловниот план се изработуваат на македонски јазик.

Пополнетото барање за користење на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013 заедно со Деловниот план и целокупната потребна документација се доставуваат во затворен плик со назнака на предната страна на пликот во горниот лев агол "НЕ ОТВАРАЈ" за Јавен оглас ИПАРД број 01/2013 и назначување на шифрата на мерката за која се поднесува барањето. Барањето може да се достави по пошта како препорачана пратка или лично во писарницата на Агенцијата.

Напомена: Барањето за користење на средства од ИПАРД Програмата 2007-2013, Деловниот План и доставената документација НЕ СЕ ВРАКААТ. Заради извршувањето на контролата на терен од страна на Агенцијата потребно е барателот да има кај себе копии од целокупната документација доставена до Агенцијата.

Подетални информации на контакт тел. (02) 3097-460 или на контакт е-маил адреса: ipardpa.info@ipardpa.gov.mk и на веб-страницата: www.ipardpa.gov.mk.

Акција и реакција за „Моја земја“

Доколку сакате да добивате „Моја земја“, единствено списание за земјоделство и рурален развој може да се претплатите и да станете дел од актуелните збидувања во аграрот. Секој нов претплатник добива комплет од претходно објавените изданија на списанието. Едноставен и брз начин на претплата

1. Пополнување на уплатница и плаќање во банка
2. По уплатата контактирајте ја редакцијата на списанието „Моја земја“ на телефонот 02/3099042.

Контакт лице Благојче Најдовски се со цел да се ажурира вашата адреса за домашна достава на списанието.

Уште побрзо и едноствено

Претплатување во петте регионални канцеларии на ФФРМ во Скопје, Битола, Гостивар, Кочани и Струмица.

Може да уплатите за

> шестмесечна претплата- 300 денари

> годишна претплата-550 денари

ПРОЕКТ ЗА ЕКСПАНЗИЈА
НА МАЛИ БИЗНИСИ

Добри практики

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

за 70 тони од ха

Пишува: дипл. агр. инж. Димче Дамјановски – Проект на УСАИД за експанзија на мали бизниси

За да се прикаже ефикасноста на системите капка по капка во зголемувањето на приносите на индустрискиот домати во Македонија, во мај, Проектот на УСАИД за експанзија на мали бизниси ја финансираше инсталацијата на системи за наводнување капка по капка на три опитни полиња во пелагонискиот регион.

Производството на индустриски домати во Македонија се карактеризира со многу ниски приноси. Просечниот принос на индустрискиот домати изнесува 20-50 тони по хектар, што придонесува за константно намалување на површините под оваа култура и нерентабилност на производството. Причина за оваа состојба во производството на индустрискиот домати најчесто се несоодветниот избор на семиња, неследењето соодветни протоколи и недоволната употреба на модерните технологии за производство и наводнување. За споредба, трендовите во земјите со развиено производство на индустрискиот домати резултираат со приноси од 80 до 150 тони по хектар, што е три пати повеќе од просечните приноси во Македонија.

За да се прикаже ефикасноста на системите капка по капка во зголемувањето на приносите на индустриски домати во Македонија, во мај,

Проектот на УСАИД за експанзија на мали бизниси ја финансираше инсталацијата на системи за наводнување капка по капка на три опитни полиња во пелагонискиот регион.

Еден од земјоделците вклучени во иницијативата е Борче Врџовски од село Логоварди, општина Битола, кој е регистриран индивидуален земјоделец и одгледува земјоделски култури на површина од 30 хектари. Покрај житото кое го одгледува на 10 хектари, Врџовски поседува насад од 8 хектари со пченка и насад од 7 хектари градинарски култури од кои 4 се со индустриски домати за потребите на преработувачката компанија „Радевски Компани“ од Битола.

Проектот на УСАИД за експанзија на мали бизниси, заедно со земјодел-

ците производители на индустриски домати, обезбеди советодавна и техничка поддршка во текот на целиот процес на подготовка на почвата, пред и по сеидба, со цел да се искористат најсоодветните протоколи за одгледување на индустриски домати со системот капка по капка.

Според податоците од теренот, можеме да констатираме дека доматиот на земјоделецот Врџовски е во добра вегетативна фаза, каде што е видливо правилно оформување на плодовите и присуство на голем број цветови. Моменталната состојба на едно растение е доста напредна, со 15-20 оформени плода и голем број цветови. Во оваа фаза, благодарјќи на соодветната грижа од страна на Врџовски, можеме да воочиме дека на опитното поле имаме униформ-

РЕЗУЛТАТИ

Следејќи ги протоколите, состојбата на опитното поле на Врџовски, два месеци по сеидбата, е следна:

Површина на парцела: 10.000 м²

Локација: село Логоварди, општина Битола

Култура: индустриски домати (сорта НајнсиAgata), наменет за преработка

Склоп: 35.000 растенија на хектар

Сеидба: Рачна, на растојание од два реда по 50 см, два реда на 80 см (рстојанието помеѓу редовите е различно проектирано со цел да се овозможи машинска берба на домотот), растојание во редот 45-50 см

Расадување: Расадувањето е извршено од 17 до 20 мај 2013 г.

Применета агротехника:

- Основно есенско орање
- Основно пролетно орање

Заштита од плевели (хербицид Stomp – 5 литри на хектар)

Ѓубрење: Пред сеидба: ѓубрење пред расадување со минерално ѓубре NPK 15:15:15 со 400 килограми на хектар, како и 200 килограми 34% тарана на хектар.
Фолијарна прихрана: Аплицира-

на фолијарна прихрана со течна минерално ѓубре NPK 12:6:8 „Агросал“, на 16 јуни 2013 г.

Наводнување: Систем капка по капка поставен на 10 јуни 2013. До 19 јули 2013 има извршено пет наводнувања на парцелата, а до крајот на сезоната се предвидени уште најмалку 10 наводнувања.

Фертиригација: Во изминатиов период се извршени две наводнувања со употреба на водорастворливо минерално ѓубре Kristalon 20:20:20, и тоа 25 килограми на хектар на 10 јули и уште една апликација од 25 килограми на хектар на 16 јули.

Заштита: Извршена е прва основна заштита 27 мај 2013 со употреба на Signum во доза од 0,5 килограми на хектар и Orvego во доза од 0,5 килограми на хектар.

Второ прскање за заштита на домотот е извршено на 16 јуни со употреба на Enervin во доза од 1 литар на хектар.

Трето прскање за заштита на домотот е извршено на 6 јули со употреба на Akrobat во доза од 2 килограми на хектар, Postolon во доза од 2 килограми на хектар и Nurel во доза од 1 литар на хектар.

ност на посевот, добра оформеност на домотот и задоволителен број цветови. Според сегашната состојба на растенијата, Врџовски очекува висок принос од индустрискиот домати на неговите парцели од над 70 тони по хектар.

Бербата на домотот е планирано да се одвива во две фази: првата берба (рачна) се очекува да почне по 20 август кога се планира да се соберат 40% од индустрискиот домати. Втората берба е предвидена да се започне по 20 септември, таа ќе се одвива машински и со неа ќе се соберат преостанатите плодови на парцелата.

Сепак, важно е да се напомене дека и покрај големиот потенцијал на системите капка по капка за зголемување на приносите, највисоките приноси можат да се добијат само ако системот е правилно проектиран и се користи заедно со соодветните семиња, агротехнички протоколи, како и програми за наводнување, прихрана и заштита. ●

Препорака за ѓубрење и наводнување преку системот капка по капка во периодот на формирање на плодовите (јуни-август):

Се препорачува наводнувањето преку системот капка-по-капка да се спроведува по најмалку 5-6 часа на секои три до четири дена зависно од временските услови.

За ѓубрење преку системот капка по капка во оваа фаза на цветање и формирање на плодови се препорачува употреба на леснорастопливи ѓубрива како Kristalon 19-6-20 во доза од 100 килограми на хектар заедно со монокалийум фосфат во доза од 20 килограми на хектар.

Се препорачува одделно ѓубрење со калциум нитрат во доза од 40 килограми на хектар.

Ѓубривата за фертиригација (прихрана преку системот капка по капка) можат да се комбинираат:

- две наводнувања со Kristalon 19-6-20 + монокалийум фосфат
- едно наводнување со калциум нитрат

НАПОМЕНА: Калциум нитратот не треба да се аплицира заедно со Kristalon 19-6-20 + монокалийум фосфат. Затоа, препорачуваме одвоена апликација на овие ѓубрива.

Подготовка на растворот за фертиригација:

Во буре од 100 литри да се растворот 10-15 килограми ѓубре кои ќе се аплицира во едно наводнување преку системот капка по капка.

За заштита на домотот од пламеница се препорачува употреба на Vincage или Acrobat, особено по дождови. Доколку има појава на лисни вошки, се препорачува заштита со Mavrik, Kohinor и други слични препарати.

Чичак- отпорен, раскошен и лековит

Пишува: Билјана Петровска - Митревска

Во близина на Радовиш може да се почувствува свеж мирис на лековити билки, кои токму во овој регион се одгледуваат на култивиран начин на површина од 50 хектари. Самото поле претставува вистинска рајска градина каде што се гледаат најразлични билки почнувајќи од валеријана, маточина, бел слез, црвена детелина. Овие култури се одгледуваат од страна на фирмата „Флорес“, во сопственост на Миле Гозов кој пред 20 години започнал со собирање, а потоа и со нивно одгледување.

„За мене лековитите билки претставуваа пасија која потоа ја преточив во бизнис и морам да истакнам дека заработувачката е добра и може добро да се егзистира. Покрај тоа што култивирам диво-

растечки билки, фирмата „Флорес“ има откупен центар каде што се носат оние билки кои ги собираат одделни луѓе. Во моментот најмногу лековити билки се собираат во Малешевијата и во околината на Македонски Брод. Сите лековити билки кои се собираат понатаму се продаваат на европскиот пазар“, потенцира Гозов.

Тој понатаму планира да ја зголеми палетата на одгледување на други растенија. Токму една таква култура која започна да ја одгледува пред две години е чичакот, чиј корен се користи во фармацевтската индустрија за прочистување и за подобрување на работата на срцето.

Чичакот го одгледува на површина од 1 хектар. Во текот на есенскиот период планира да го бере механички, па потоа следува миене

и чистење на коренот. „Чичакот е двегодишно диворастечко и отпорно растение, кое може да израсне и до 2 метри височина. Тој цвета од јуни до октомври и е доста пребирлив во однос на почвата, така што најпогодни се длабоките песокиливо глинести почви богати со органски материји. Сака многу вода особено на почетокот од растот на растението и е отпорен на ниски температури“, вели Гозов.

Најдобри преткултури на чичакот е фуражните култури. Површината најпрво треба да се ора

БЕРБА

По две години започнува бербата. Корените се на длабочина до 50 сантиметри и пред вадењето на корените почвата треба добро да се навлажни со поливање. Потоа корењата се сушат и се мијат од остатоците од земјата и се сечат на парчиња долги 8 до 10 сантиметри. Првин тие се сушат на сонце, а потоа се досушуваат во сушари.

14.000 ХЕКТАРИ ЧИЧАК ВО ЈАПОНИЈА

Најмногу чичакот се одгледува во Јапонија каде има поединечни сорти со исклучително високи приноси на корења кои достигнуваат и до 3,9 тони свежи корени од еден декар. Во Јапонија се култивират 14 000 хектари од сортата "Gobo" од кои површини се добиваат 180 000 тони свежи корени. Оваа култура во Јапонија се култивира како зеленчук и се користи за разни сосови и зачини. Коренот на чичакот најмногу се користи за прочистување на крвта, како стимулант на жолката и потните жлезди и се користи при венерични заболувања.

на длабочина од 30 сантиметри и веднаш по жетвата се прават бразди во кои се засадува расадот со чичак. Тој може да се сади со семе или расад со директната сеидба која се препорачува во октомври – ноември, кога има доволно почвена влага. За директна сеидба со семе потребни се од 0,8 до 1,2 килогра-

ми семе на еден декар. Сеидбата се прави со пневматска сеалка во редови со растојание од 70 сантиметри и 20 сантиметри растојание помеѓу растенијата на длабочина од 2 до 4 сантиметри во зависност од почвената влажност.

Расадувањето со расад е посигурно и поевтино и на еден декар

потребни се 8000 садници, кои се садат во есенскиот период од крајот на октомври до крајот на ноември. Следната сезона растенијата почнуваат да цветаат во месец јуни и тоа трае цело лето. Цветовите треба да се сечат и да не се дозволи образување на семе затоа што квалитетот на корењата се намалува. ●

„Хектор“ на

„СОРТИТЕ „ХЕКТОР“ И „СУЛТАН“ СЕ ОДЛИЧНИ ЗА ОВАА ПОДНЕБЈЕ И ОД НИВ СЕ ДОБИВААТ 10 ТОНИ ОД 1,5 ДЕКАРИ. БАРААТ ДОСТА ОБРАБОТКА И НАВОДНУВАЊЕ, КАКО И ПРИМЕНА НА СООДВЕТНА ЗАШТИТА. „ХЕКТОР“ Е СОРТА КОЈА Е НИСКА КАКО ГРМУШКА, НО ДАВА БОГАТ РОД. ЗА ВРЕМЕ

Пишува: Билјана Петровска-Митревска

Покрајчево е радовишко село кое се наоѓа во планинскиот дел и изобилува со природни ресурси кои овозможуваат одгледување на разни земјоделски култури. Ова село порано било далеку населено, а сега постојат околу сто куќи чија основна дејност е земјоделството, односно тунопроизводството и градинарството. Неколку земјоделци започнаа со воведување на нови технологии, односно одгледување домати на шпалир. Меѓу нив е и Илчо Рујков

кој на 1,5 хектари одгледува домати од сортите „хектор“ и „султан“. Токму градинарството е традиција во неговото семејство. Заедно со синот и сопругата, тие одгледуваат жито, тутун, домати и грозје.

„Овие сорти се одлични за ова поднебје и од нив се добиваат 10 тони од 1,5 декари на отворено. Бараат доста обработка и наводнување, како и примена на соодветна заштита. „Хектор“ е сорта која е ниска како грмушка, но дава доста богат род. За време на бербата наликува на елка со црвени

лампиони. За да се добие добар и квалитетен род, потребно е наводнување и тоа еднаш неделно. Оваа сорта е отпорна на инсекти, но сепак е потребна заштита, посебно од пламеницата“, раскажува Рујков.

Расадот се прави напролет околу 20 март, потоа следува садењето во мај, кога се поставува и самиот шпалир. Шпалирот кој моментно се користи во Р. Македонија е дрвен или бетонски. Токму тоа е потпора за самиот домати, кој му овозможува брз и правилен раст. Бербата за-

шпалир

НА БЕРБАТА НАЛИКУВА НА ЕЛКА СО ЦРВЕНИ ЛАМПИОНИ. ЗА ДА СЕ ДОБИЕ ДОБАР И КВАЛИТЕТЕН РОД, ПОТРЕБНО Е НАВОДНУВАЊЕ И ТОА ЕДНАШ НЕДЕЛНО. ОВАА СОРТА Е ОТПОРНА НА ИНСЕКТИ, НО СЕПАК Е ПОТРЕБНА ЗАШТИТА, ПОСЕБНО ОД ПЛАМЕНИЦАТА“, РАСКАЖУВА ИЛЧО РУЈКОВ ОД РАДОВИШКОТО СЕЛО ПОКРАЈЧЕВО.

почнува во летниот период и трае некаде до крајот на август.

„Наводнувањето го вршам со бразди, бидејќи каналот е близу и полесен и поевтин ми е вакиот начин за наводнување“, објаснува Рујков.

Тој вели дека оваа година доматите се продаваат по доста ни-

ска цена, така што цената на пазарот на големо во текот на јули изнесувала околу 10-13 ден/кг.

Она што недостига во земјоделството, како што вели Рујков, е едукација и поголемо здружување.

„Потребна е поголема инволвираност на младите и едукација околу заштитата на производи-

те. Еве, конкретно кај доматите, ние употребуваме хемиски средства, но често немаме позитивни ефекти. Тоа е или до препаратот или до недоволната информираност за тоа како да се употребува. Затоа треба повеќе да учиме, посебно младите земјоделци“, истакнува Рујков. ●

ПРАВИЛНА СИГУРНА заштита на ЗЕЛКАТА

Пишува: Инж. агр. Благојче Димитров

Во овој временски период почнува расадувањето на зелката. За производство на добра и квалитетна зелка треба да се посвети внимание на неколку болести и штетници. Меѓутоа, пред сè, треба да се внимава и на плевелите со тоа што ќе се употреби ефикасен хербицид. За сузбивање на плевелите во зелката пред расадување се користи хербицидот STOMP 330 E, кој се користи и за сузбивање на едногодишни тревни и широколисни плевели. STOMP 330 E се карактеризира со висока ефикасност на плевелната флора и висока толерантност на одгледуваната зелка. Овие карактеристики му обезбедуваат универзалности и со тоа го сместуваат на самиот врв на листата на хербициди. Овој хербицид има широк спектар на дејство. Главни плевели што ги сузбива се дивото просо *Echinochloa crus-galli*, дивата лобода *Chenopodium album*, муварот *Setariaspp*, штирот *Amaranthusretroflexus*, прстенестото просо *Diditaria spp*, дивиот сирак *Sorghum halepense*, обичната ветрушка *Aperaspica – venti*, свезденката *Stellaria media*, дивиот пипер *Poligonumspp* и многу други тревни и широко лисни плевели.

По третманот со хербицидот STOMP 330 E, а пред расадувањето на зелката, се употребуваат почвени инсектициди за сузбивање на почвените инсекти. Препорачан почвен инсектицид е DURSBAN G-5 кој се користи во доза од 35 до

60 кг со примена на целата површина или 15-20 кг со примена во редови. За да почвениот инсектицид DURSBAN G-5 ја достигне својата висока ефикасност, мора да се изврши инкорпорација. Во текот на вегетацијата зелката е напаѓана од повеќе габични болести како што се црното гниење на основата *Rhizoctoniasolanii*, белото гниење *Sclerotiniasclerotiorum*, алтернариски рак *Alernariabrassicae*, фузариозно венење *Fusariumoxysporum* и пламеница *Pegonsporoparasitica*. За решавање на овие заболувања треба да се употребат неколку фунгициди.

ORVEGO е нов системичен инновативен фунгицид кој е наменет за сузбивање на пламеници кај повеќе култури како и кај зелката, а се аплицира во доза од 1 л/ха. ORVEGO е одличен фунгицид за сузбивање и на *Pythium spp.* – сечењето на расад. Нов, модерен и веќе докажан фунгицид од компанијата BASF против пламеници е фунгицидот ENERVIN кој се користи во доза од 2 кг/ха. Тој е комбиниран системичен фунгицид кој се користи кај разни видови култури во текот на целата вегетација. SIGNUM е системичен превентивен фунгицид со широк спектар на дејство. Кај зелката се употребува во доза од 1 кг/ха. Се користи против разни заболувања, како што е сивото гниење, белото гниење, црната дамкавост, сивата дамкавост. Покрај габични заболувања, зелката може да биде нападната и од

голем број инсекти како што се големиот зелкар *Pierisbrassicae*, малиот зелкар *Pierisrapae*, зелкиниот молец *Plutella spp.*, совица *Plusia spp.*, зелкова мува. За сузбивање на овие инсекти, стручната служба од „Хеомак Пестициди“ ДОО Велес го нуди новиот системичен и високоефикасен инсектицид ALVERDE кој се користи во доза од 1 л/ха. Овој инсектицид и има контактено и дигестивно дејство на инсектите. ALVERDE е потполно нов инсектицид од компанијата BASF кој се одликува со одлично дејство на ларвата во сите стадиум и на имагот на инсектите, како и со исклучителна селективност спрема одгледуваната култура. Новиот механизам на дејствување на ALVERDE доведува до директно дејство на ензимите и го блокира протокот на јони низ натриумскиот канал во нервниот систем на инсектот. Каренцата за зелка е само три дена. Други препорачани инсектициди за сузбивање на штетниците кај зелката се NURELLE D кој се употребува во доза од 1 л/ха и PERFECTHION во доза од 1-1,5 л/ха. ●

Сокот го одредува ПОЧЕТОКОТ НА БЕРБАТА

Пишува: Миле Костов, вински брокер

Одлуката кога да се бере е многу важна за квалитетот на виното што ќе се добие, зашто периодот на врвен потенцијал на грозјето е краткотраен. Со земање примероци се почнува неколку недели пред почетокот на гроздоберот и со приближувањето на времето на берба, тоа зачестува.

Шетањето по лозјето со рефрактометар и одбирањето зрна грозје одовде-одонде за мерење шеќерност тешко дека ќе даде реална слика на зрелоста. При земањето примероци е битно да се одбере репрезентативен примерок. Извори на варијација на примерокот се лозата, позицијата на гроздот на лозата и на зрното во гроздот.

Правилното земање моистри бара многу одење. Доколку се земаат зрна како моистра, се води сметка да се земат приближно еднаков број од секоја позиција на гроздот и од гроздови на секоја позиција на лозата, од двете страни на лозата. Ова значи многу одење цик-цак меѓу редовите, земајќи зрно од секоја десетта лоза. Лозите од коишто се зема примерок се обележуваат со знаменца за

БИТЕН Е БРОЈОТ НА
ИНДИВИДУАЛНИ
ПРИМЕРОЦИ, А НЕ
НИВНАТА ГОЛЕМИНА.
РАЗЛИКАТА МЕЃУ
РЕПРЕЗЕНТАТИВНИОТ
ПРИМЕРОК И
ВИСТИНСКИТЕ
ПАРАМЕТРИ НА ШИРАТА
ШТО ЌЕ СЕ ДОБИЕ ПРИ
БЕРБАТА НЕ ТРЕБА ДА
БИДЕ ПОГОЛЕМА ОД 1%.

следната година да се користат истите позиции за примерок.

Битен е бројот на индивидуални примероци, а не нивната големина. Разликата меѓу репрезентативниот примерок и вистинските параметри на ширата што ќе се добие при бербата не треба да биде поголема од 1%.

На крај, од примероците се прави сок, се мери шеќерност, киселини и pH и, што е најважно, се дегустира.

Историски, шеќерноста беше главен индикатор на зрелоста на грозјето. Денес, зрелоста не е прецизен концепт – не постои индекс на зрелост според параметрите на грозјето, зашто зрелоста зависи од стилот на виното што треба да се добие.

Ако се изземат економските кон siderации, вистинскиот момент за берба се одредува на база на дегустацијата на сокот од грозје.

Вкусот, исто така, варира во зависност од периодот на денот кога се бере грозјето. Некои винари сакаат да го внесат грозјето пред сончевите зраци да го допрат гроздот.

Добрата евиденција за следење на зрелоста, времето на берба, сите понатамошни операции и виното добиено како резултат, даваат основа за стекнување искуство за донесување на правилни одлуки за обезбедување добри вина со конзистентен квалитет од година во година. Секој друг начин претставува импровизација. ●

СУПЕРЖИТО ревитализатор на засолени почви

Квинојата (Chenopodium quinoa Will.) е култура која во светски рамки сè повеќе се шири и зазема значајно место во производството на зрнестите производи. Квинојата се одгледува главно за добивање семе, кое може директно да се употребува откако ќе се свари, како додаток на разни јадења и салати или во вид на снегулки со јогурт или млеко. Од семето на квинојата се добива висококвалитетно брашно од кое се прави леб кој поради тоа што не на-

раснува е сличен на пченкарниот, но со потемна боја и пријатен вкус.

Покрај директното значење во индустријата, оваа култура има и агротехничко значење, бидејќи се одгледува како окопна култура, има релативно кратка вегетација и не е подложна на болести. Квинојата може да се користи како ревитализатор на засолени почви, поради нејзината природна способност за развивање на солени почви и за извлекување на некои соли од почвата.

Пишува: проф. д-р Дане Бошев

Квинојата е лесно приспособлива култура, односно може да се одгледува на влажни и на исклучително аридни површини.

Токму ваквите можности на приспособување на различни почвени климатски услови овозможува ширење на поголеми површини поради што во 1988 година од страна на ФАО е прогласена за супержито.

ФЕДЕРАЦИЈА НА ФАРМЕРИТЕ
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Како да станам член во ФФРМ

Според Статутот на ФФРМ, постојат два типа на членови во ФФРМ:

Групни членови - регистрирана и оперативна и финансиска активна група на фармери - земјоделски здруженија, регионални и национални сојузи, земјоделски задруги и/или трговски друштва формирани од земјоделски здруженија

Индивидуални членови - Секој жител на Македонија, инволвиран или заинтересиран за земјоделството кој го исполнува основниот критериум - да е евидентиран фармер во Единствениот Регистар за земјоделци на МЗШВ, или е член на земјоделско стопанство. Индивидуалниот член може да одлучи дали ќе членува во некоја од социјалните мрежи на ФФРМ.

Членарината за групните членови во зависност од бројот на членови изнесува од 6000 до 12000 денари, а за индивидуалните членови изнесува 920 денари.

Покрај редовните членови ФФРМ воведува и статус на придружни членови, тоа се правни и физички лица кои можат да ги користат услугите на организацијата, но немаат право на глас.

Контакт: Главна Канцеларија ул „Христо Смирненски“ бр 15, 1000 Скопје Тел/факс: 389-02-3099-042

	ФЕДЕРАЦИЈА НА ФАРМЕРИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Ул. Гито Мандинов бр.3 1000 Скопје, Македонија Број на јавно сметка: 30000001583755 02-309942; 309944 Банка доволно: Кооперативна Банка АД Е-пошта: ffrmk@ffrm.mk * www.ffrm.mk	
	ПРИСТАПИНИЦА ЗА ИНДИВИДУАЛЕН ЧЛЕН	

Врз основа на одредбите на член 7.8 и 9 од Статутот на ФФРМ и член 4 и 5 од Законот за здруженија и фондации, (Сл.Вестник на РМ бр.52 од 16 април 2010),

Податоци за – апликант			
Име и Презиме:			
Регистар:			
Сектор:			
Адреса:		ул: бр. град/место:	
Телефон/факс:			
Образование:			
Број на членови на семејството:			
Пол:			
Етничка Припадност:			
Тип на земјоделско стопанство:			
Сметководствена евиденција (Д/Нс):			
Тип на член	редовен	придружен	Во социјална мрежа
			Мрежа на млади фармери
			Мрежа на жени фармери

Доброволно пристапувам како индивидуален член на ФФРМ – со седиште во Скопје.

Во прилог на Пристапницата доставувам и

- Копија од потврдата за унес во Единствениот Регистар на земјоделски стопанства во РМ, издадена од МЗШВ за тековната година
- Изјава дека живеат во заедница со постоелот на земјоделското стопанство

Изјавувам дека ми се познати Статутот и Програмата за работа на ФФРМ и дека ќе се придржувам кон Статутот на ФФРМ и Законите и другите акти на РМ и ФФРМ со кои се регулира членувањето во здруженија и фондации

Личе кое аплицира:

	ФЕДЕРАЦИЈА НА ФАРМЕРИТЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Ул. Гито Мандинов бр.3 1000 Скопје, Македонија Број на јавно сметка: 30000001583755 02-309942; 309944 Банка доволно: Кооперативна Банка АД Е-пошта: ffrmk@ffrm.mk * www.ffrm.mk	
	ПРИСТАПИНИЦА ЗА ГРУПНО ЧЛЕНСТВО	

Врз основа на одредбите на член 7.8 и 9 од Статутот на ФФРМ и член 4 и 5 од Законот за здруженија и фондации, (Сл.Вестник на РМ бр.52 од 16 април 2010)

Податоци за организацијата - апликант			
Име на организацијата:			
Сектор:			
Адреса:		ул: бр. град/место:	
Телефон:			
Факс:			
Е-пошта:			
Број на членови во организацијата со платена членарина во тековната година			
Тип на член	редовен	придружен	
Податоци за контакт лице од организацијата - апликант			
Име и презиме:			
Позиција во здружението:			
Адреса:		ул: бр. град/место:	
Телефон:			
Мобилен:			
Е-пошта:			

Доброволно пристапувам како членови на ФФРМ – со седиште во Скопје. Во прилог на Пристапницата доставувам и

- Техничка сметка од Централниот Регистар на Р. Македонија
- Копија од Статутот на здружението
- Листа на членови со платена членарина во тековната година во здружението
- Доказ за уплатена членарина во здружението (копија на изјави од банка)

Изјавувам дека ми се познати Статутот и Програмата за работа на ФФРМ и дека ќе се придржувам кон Статутот на ФФРМ и Законите и другите акти на РМ и ФФРМ со кој се регулира членувањето во здруженија и фондации

Личе кое аплицира:

Сончоглед, соја и пченка за ДВЕ ЖЕТВИ

Пишува: проф. д-р Зоран Димов

Се работи за можноста земјоделските производители своите ниви да ги искористат порационално, односно по жетвата/прибирањето на одделни преткултури да извршат стрна сеидба и со тоа да остварат две жетви во иста година. И покрај бројните позитивни страни, кај нас, реално, оваа агромерка многу малку се практикува. А ефектите се многубројни. Имено, со одгледување на втори култури се добива значително количество добиточна храна за свежа употреба и за подготвување на силажа. Културите кои се одгледуваат за фуражни цели се користат за исхрана на добитокот уште во истата година.

Одгледувањето на одделни земјоделски култури како стрни (втори) е еден од начините на интензивирање на земјоделското производство. Се работи за можноста земјоделските производители своите ниви да ги искористат порационално, односно по жетвата/прибирањето на одделни преткултури да извршат пострна сеидба и со тоа да остварат две жетви во иста година. И покрај бројните позитивни страни, кај нас, реално, оваа агромерка многу малку се практикува. А ефектите се многубројни. Имено, со одгледување на втори култури се добива значително количество добиточна храна за свежа употреба и за подготвување на силажа, значителни количини на градинарски производи, што од друга страна води до зголемување на просечниот приход на едно земјоделско семејство. Културите кои се одгледуваат за фуражни цели се користат за исхрана на добитокот уште во истата година. Освен тоа, многу ефикасно се искористуваат расположливите земјоделски површини кои, по прибирањето на главниот посев, остануваат незасеани. „Голата“ почва многу брзо ја губи влагата, посебно доколку се остави незасеана и необработена. Ова особено се однесува на години со малку врнежи во кои и најмалите количини се доволни за порастот и развојот на плевелната популација. Од друга страна, ограничувачки фактор за ваквото производство се токму отсуството на врнежи кои во летниот период ги има значително помалку отколку што е потребно. Оттука, доколку се јави недостиг на врнежи,

што е речиси редовно присутно во нашите земјоделски производни реони, одгледувањето на стрните култури не може да се замисли без наводнување кое во ваков случај не претставува мерка на нега, туку неопходен услов за успешно производство. Неспорно е дека понекогаш и без наводнување можат да се остварат значителни резултати доколку еколошките услови, како што се температурата и врнежите, се поволни или доколку по прибирање на главниот посев се реагира брзо и на правилен начин. Тука, пред се, се мисли на правовремена обработка на почвата, по можност веднаш по жетвата на преткултурата, најчесто пченицата, со што се зачувува почвената влага која е неопходна за ртење, никнување и подоцна за поуспешен раст и развој на културите кои ќе се одгледуваат како стрни.

КОИ ПОЛЈОДЕЛСКИ КУЛТУРИ СЕ НАЈПОГОДНИ?

Најинтересни полјоделски култури кои можат да се одгледуваат за оваа намена се пченката, сончогледот и сојата. Со нивно правилно одгледување можат да се постигнат приноси кои ќе ги оправдаат вложувањата во ваквиот начин на производство. Благодарение на постоењето сорти, т.е. хибриди со кратка вегетација, до појавата на првите есенски мразеви има доволно време за добивање на значително количество добиточна храна за свежа употреба или за подготвување на силажа, а многу често овие култури го завршуваат целиот циклус на раст и развој и формираат плод. ●

КОГА СЕ ЗАПОЧНУВА СО СЕИДБАТА НА СТРНИТЕ КУЛТУРИ?

Сеидбата на полјоделските стрни култури мора да биде веднаш по прибирањето на преткултурата (најчесто во јуни или во првите денови од јули). Сеидбата треба да се изврши колку што е можно порано бидејќи секое задоцнување доведува до значително намалување на приносот како резултат на скратување на бројот на деновите неопходни за вегетација, а се губи и сончевата енергија која не може да се надолжни ниту со вода ниту со зголемено ѓубрење.

За успешно одгледување на сојата како стрна култура многу е важна употребата на квалитетно и инокулирано семе, добра и брза подготовка на почвата и задолжително валање на почвата по извршената сеидба. Од сортите соја треба да се изберат оние од групата на зреење 0 или 00, односно со должина на вегетација помеѓу 90 и 100 дена. Сончогледот за краток временски период е способен да формира големо количество вегетативна маса. Пченката е особено успешна доколку се одгледува на површини на кои претходно имало добиточен грашок или граорица. По плитка-

та обработка на почвата, претсеидбената подготовка и сеидбата, ѓубрењето треба да се изврши со помали количини на минерални ѓубриња во споредба со класичното производство. Комплексните NPK ѓубрива задолжително мора да се заораат, а дел од азотот да се искористи претсеидбено. При изборот на хибриди мора да се земе предвид должината на нивната вегетација, т.е. да се сеат оние кои до сеидбата на зимските култури можат да созреат до полна технолошка зрелост. За порана сеидба, до средината на јуни, треба да се изберат хибриди од ФАО групата на зреење 200 – 300, а доколку се сее подоцна, од ФАО групата на зреење 100 – 200.

Од градинарските култури кои можат да се одгледуваат како втори, најпогодни се тие кои имаат кратка вегетација. Најчесто се одгледуваат краставица (корнишон), зелка, пиперка, боранија, грашок, цвекло и др. Неопходно е да се нагласи дека без наводнување нивното одгледување речиси е невозможно бидејќи сите бараат значителни количини вода во текот на вегетацијата.

КАКВА Е КОРИСТА?

Со одгледување на одделни стрни култури за зелено ѓубрење се постигнуваат бројни позитивни ефекти:

- се збогатува почвата со органска материја;
- се зголемува приносот на културите што следуваат;
- се влијае на намалувањето на болести, плевели и штетници;
- се штити почвата од ерозија итн.

При нивниот избор мора да се води сметка дека по нивното прибирање, подготовката на почвата треба да биде навремена, а сеидбата на следната култура да биде во оптимален сеидбен рок. За оваа намена најчесто се користат: граорица, лупина, маслодајна репка и др.

ДАЛИ СТРНАТА СЕИДБА МОЖЕ ДА РЕЗУЛТИРА СО УСПЕХ

Тоа зависи од повеќе фактори. Доколку се совлада критичниот период сеидба – никнување, количеството врнежи во периодот јуни – септември да биде 150 – 200 л/м² со правилна распореденост, може да се очекува солиден принос. Во систем за наводнување тоа е обезбедено, а успехот – загарантиран. ●

Сеидба со

Пишува: дипл. агр. Илчо Захариев

МИНИМАЛНА ОБРАБОТКА НА ПОЧВАТА

Сеидба на жито на преткултура жито со минимална обработка на почвата

Проблемите со обработка на почвата за сеидба на стрништа се многу сложени поради севкупното влијание на многу фактори кои заедно дејствуваат на плодородието на почвата.

Со обработката се регулираат физичко-механичките својства, биолошката активност, водниот режим и борбата со плевели во слојот почва во кој е сместен кореновиот систем на житните култури.

Главни недостатоци на системот на обработка на почвите за сеидба на житни култури е тоа што обработката се состои во орање на длабочина до 20 см и браносување со клинеста брана (во повеќето случаи) или наместо брана за ситнење на почвата и покривање на семето се употребуваат ралца, пред и за време на самата сеидба.

Со клинестата брана скоро никаде и никогаш не е направен добар распоред и покривање на семето, а при настојување тоа да се направи, во повеќето случаи, зависно од почвениот тип, се зголемува набиеноста на почвениот слој, водонепропустливоста, испарливоста и попречувањето во никнувањето, кое севкупно неблагоприятно влијае во текот

НАЧИНОТ НА ИЗВЕДБА НА ОВАА СЕИДБА Е ЕДНОСТАВЕН И СЕ СОСТОИ ВО РАСФРЛАЊЕ НА ЃУБРЕТО И СЕМОТО ПО НЕОРАНАТА ПОВРШИНА И ЕДНОКРАТНО ПОМИНУВАЊЕ СО РОТАЦИОНА ФРЕЗА НА ДЛАБОЧИНА ОД ОКОЛУ 5-10 СМ КОГА СЕ СЕЕ НА ПАРЦЕЛА КОЈА ПРЕТХОДНО БИЛА СО ЖИТНА КУЛТУРА

на целата вегетација на житните култури.

Овие мани ги немаат ралцата. Нивниот единствен недостаток е тоа што во некои случаи и на некои почвени типови со нив не може да се изврши добро иситнување.

И за двете комбинации е важно дека се неекономични бидејќи изведувањето е двократно односно се работи со едното орудие, па потоа се враќа да се земе другото, а тоа е трошење време и енергија.

Тргувајќи од согледувањата на овие негативности и од современите сознанија и искуства на науката во тој дел (механичката обработка на почвата е со цел само да ја подобри почвената структура, односно да се доведе почвениот слој да има оптимална специфична волуменска тежина за развој на културните растенија, како и тоа дека и покрај високите приноси и до 10 т/ха во современото одгледување на житните култури трошоците по кг/принос се многу високи, бидејќи само за машински услуги во нашиов регион се наплаќа 8.000-12.000,00 ден/ха за сеидба на еден ха површина) добро е да се практикува сеидба на житните култури со минимална обработка.

Начинот на изведба на оваа сеидба е едноставен и се состои во расфрлање на ѓубрето и семето по неораната површина и еднократно поминување со ротациона фреза на длабочина од околу 5-10 см кога се сее на парцела која претходно била со житна култура. Доколку претходно парцелата била засадена со пченка, обработката се состои од едно поминување на површината со фреза заради иситнување на стеблата пченка, по што следува расфрлање на ѓубрето и семето и уште едно поминување со фреза со кое се врши доиситнување на стеблата и внесување на ѓубрето и семето во почвата.

ПОЗИТИВНИ СТРАНИ НА ТЕХНИКАТА

- Применлива е на сите типови почви кои имаат песоклива, глинеста текстура;
- Класичните начини на обработка (посебно тие што се застапени кај нас) не можат да ја доведат специфичната волуменска тежина на обработливиот слој како што е со овој начин на обработка;
- Покриеноста на семето, длабочината и густината на сеидба се доближуваат до оптимумот;
- Применлив е на почви на кои се останати поситни и погуби растителни остатоци – ги иситнува, ги внесува и распоредува подобро од другите;
- Заплевеленоста се елиминира или е во граници на толерантност со што изостанува потребата од хемиски третман, а со тоа се смалуваат трошоците и загадувањето на производството, на почвата и околината.

СПРАВУВАЊЕ СО СЛАМАТА

Трошоците се значително намалени. Како негативно на овој начин на сеидба може да произлезе следново:
- Сламата останата од жетвата може да се јави како проблем со негативен одраз врз приносот бидејќи ја попречува обработката и распоредувањето на семето, пред сè, неговото никнување односно се појавува оретченост со соодветен негативен однос на приносот.

Но, ова може да се елиминира со тоа што сламата, таму каде што не се собира, по жетвата треба да се распореди подеднакво по целата површина со цел да отпочне процесот на нејзино распаѓање и создавање можност за обработка во оптимални параметри. ●

Сеидба на жито со минимална обработка на предкултура пченка

ЗЕОФИТ

ПРОТИВ МИКОТОКСИНИТЕ НА ФАРМИТЕ

Зеофит како нов производ има двојна улога на фармите, употребувајќи се како Зеопод (посип), и Зеофит-фарм како додаток во сточната храна бидејќи преставува абсорбент на микотоксините кои имаат штетно дејство како кај луѓето така и кај животните.

Неговата улога како посип на подот кај живината е во абсорпцијата на непријатната миризба и влага во просторот, со што се намалува појавата на болести на горните дишни патишта, а со самото тоа се подобрува и општата здравствена состојба на птиците, истата улога ја има и кај одгледувањето на свињи и крави упивајќи го амонијакот од изметот, со тоа се спречува непријатната миризба, се подобруваат условите за работа на фармите и се добива високо квалитетно губриво.

Зеофит-фарм е природен микронско термички обработен производ кој се користи како додаток во сточната храна и за производство на премикси. Тој со својата специфична структура ги абсорбира микотоксините во организмот, целосно ги врзува за себе и како такви се исфрлаат преку изметот. Кај живината придонесува за подобар квалитет на јајцата, кај кравите го подобрува квалитетот и капацитетот на млеко, а кај свињите ја зголемува продуктивноста.

Многу важна особина е тоа што со неговото користење во исхраната се намалува смртноста кај животните и трошоците околу нивното лекување. Зеофит-фарм е одличен производ кој придонесува за оджување на здравствената состојба кај животните, со самото тоа директно влијае врз квалитетот на производите кои се добиваат од нив што е важен услов пак за човековата исхрана.

Како да се најде

Пишува: Раде Каранфиловски, АПИЦЕНТАР - Битола

При барање на матицата, треба да имате предвид дека околу 5% од друштвата може да имаат две или повеќе матици. Друго нешто со кое можете да се соочите е тоа да има снесени јајца, а да не можете да ја најдете матицата – разгледајте добро да не се работи за матици-трутовки. Вакви пчели (лажни матици) во отрутените друштва има многу, не е само една.

Барањето на матицата не е едноставна работа, односно постојат некои работи, постапки и законitosti кои треба да се почитуваат и да ни бидат како патоказ.

Неоплодените матици се бараат само наутро и се користат многу малку чад, а пожелно е да се носат и ракавици. Светлината треба да ни доаѓа од нашата задна страна (од зад грб) при барањето. При поставување на рамката спрема светлината, матицата најчесто се префрлува од другата страна на рамката (понеосветлената страна). Обратно од онаа страна на која гледате, таа веќе преминала.

Неоплодените или тукушто оплодени матици се помали од постарите матици кои нормално работат во друштвото. Кога ќе ја видите младата матица, треба да донесете молскавично брза одлука дали ќе ја оставите или ќе ја отстраните. Ако подолго размислувате, многу брзо ќе ја загубите од видот.

Ако во друштвото најдете разрушени матичници, а не ве интересира изгледот на новоиспилената матица, вед-

наш затворете ја кошницата и одложете го барањето за кога матицата ќе пронесе – тогаш барајте ја. Матицата би требало да пронесе десет дена до две недели по испилувањето. Ако матица задоцни повеќе од две недели при оплодувањето во нормални временски услови, нешто не е во ред – треба да се бараат причините. Препорака е да се искористи малку чад и да не се носат ракавици со цел друштвото да остане мирно, а и така е полесно за работа. Ракавиците акумулираат алармен феромон на убодување кој може да го испуштат и по неколку месеци. Ако сте решиле по секоја цена да ја барате матицата, тогаш добро измачкајте ги рацете со оцетна киселина и правете што побавни движења со рацете и поупорно работете. Гледајте секогаш рацете да ви бидат во хоризонтална положба од двете страни на кошницата и движењата што побавни, а подигањето на рамките да биде доста бавно. На тој начин ќе го намалите бројот на убои. Некои пчели се понервозни од другите и се движат по рамките и сидовите на кошницата. Во ваков случај користете што помалку чад за поуспешно работење. Кога не можете да ја најдете матицата на сите рамки, тогаш треба да ги извадите рамките надвор од кошницата и да барате по сидовите и подницата од кошницата. Велам дека движењето на рацете треба да биде хоризонтално, а не вертикално на рамките од кошницата поради следните причини:

Помалку ќе ве боли грбот при подолга работа ако не сте наведнати над самата кошницата (стојте што поисправено!). Во подгрбавена положба, по прегледот на неколку кошници и младите пчелари ќе се заморат, а да не зборуваме за повозрасните.

Пчелите подобро се контролираат ако не сте нависнати над кошницата, а ќе ја завршите работата и со помалку чад.

МАТИЦАТА?

Кога работите со грбот кон светлината имате можност да ги гледате пчелите, а можеби и матицата со поглед на следната рамка која сè уште не е извадена од кошницата. Најчесто матицата ќе ја видите како се префрлува преку рамката на потемната страна (од назад).

При барање на матицата, треба да имате предвид дека околу 5% од друштвата може да имаат две или повеќе матици. Друго нешто со кое можете да се соочите е тоа да има снесени јајца, а да не можете да ја најдете матицата – разгледајте добро да не се работи за матици-трутовки. Вакви пчели (лажни матици) во отрутените друштва ги има многу, не е само една.

Секоја женка е љубопитна, а тоа можеме да го искористиме и при барање на матицата, бидејќи и таа е женка. Тоа ќе го направиме на следниот начин: во друштвото во кое не можеме да ја најдеме матицата, вадиме една рамка со легло од средината. Ги истресуваме пчелите од неа и ја оставаме настрана. Од друго друштво вадиме исто рамка со легло, ги истресуваме пчелите и од неа и ги менуваме рамките. Рамката со легло од првото друштво ја ставаме во второто, од второто во првото. По дваесетина минути отвораме и матицата најчесто ќе ја најдеме на новододадената рамка. Љубопитноста на матицата придонесува таа да дојде на новододадената рамка и да ја разгледува шетајќи по неа. Ако го отвориме и другото друштво во кое сме додале туѓа рамка и таму ќе ја најдеме матицата на таа рамка.

Матицата најчесто ја среќаваме на рамка на која има пресно снесено легло и многу млади пчели. Таквата рамка лесно се препознава во друштвото: лесна е при подигање од нејзиното лежиште, на неа има многу пчели со сребренест сјај и пресно снесени јајца кои стојат вертикално на дното на ќелијата. Јајцата кои не се снесени на дното на ќелијата и во нејзината средина се знак дека во друштвото има пчели-трутовки кои несат трутовски јајца. Друштвото кое отрутелo тешко се носи во нормална состојба. Подобрo е ваквото друштво да се расформира, отколку да се коригира. Во расформираното друштво треба да се насели нов рој, а кошницата да се премести на друг крај од пчеларникот.

При барање на матицата, ако таа е млада и неоплодена или штотуку оплодена, лесно може да се случи матицата да излети од рамката. Ако забележите такво нешто, треба да се остави сè така како што е: кошницата отворена и пчеларот да остане на истото место на коешто бил; пожелно е дури да ја задржи и местоположбата. Ако се наоѓате пред кошницата, треба малку да се поместите настрана од полеталката, но да останете во исправена положба, како што сте биле кога полетала и така останете десетина минути. Потоа, полека затворете ја кошницата и десетина дена немојте да ја отворате.

МАРКИРАЊЕ НА МАТИЦАТА

Во есен и зима очекувајте матицата да биде во центарот на клубето. Во пролет, кога плодиштето брзо се развива, очекувајте матицата да ја најдете насекаде. Во нормална работа на друштвото, при медособир, матицата наутро е на источната страна од кошницата, на ручек веројатно: напладне во средината, а попладне на западната страна, а преку ноќта повторно во средината.

За да си ја олесниме работата, треба да ги маркираме матиците со една од боите која е соодветна за таа година, односно една од следните бои: бела, жолта, зелена, сина и црвена. По пет години, овие бои се повторуваат.

Во многу јако друштво, со многу наставци и многу пчели, а се работело без Ханеманова решетка, тешко ќе ја најдете матицата. Ако треба да ја најдете, тогаш ќе ја отворите кошницата и над секој наставок (со исклучок на најгорниот) ќе поставите Ханеманова решетка. Кошницата ја собирате повторно и не ја отворате пет до седум дена. Потоа отворете ја и во секој наставок подигнете од средината една до две рамки. Матицата е во оној наставок во кој има пресни јајца. Рамка по рамка го прегледувате наставокот и ако не ја најдете, погледнете по сидовите или на самата Ханеманова решетка. Често може да се најде на решетката сакајќи да премине преку неа во подолниот наставок. Вака, барајќи, ако стигнете до најдолниот наставок, а не сте ја нашле, тогаш сигурно е во овој наставок. Тргнете го наставокот од подницата настрана и барајте ја. Со тргање на најдолниот наставок, настрана од подницата ќе избегнете да бидете многу избодени, бидејќи најлошите пчели се најблиску до полеталката, односно околу самата полеталка. Работата со првиот наставок над подницата е секогаш најнапорна за пчеларот. ●

ERA
GROUP**Скопски саем**
Skopje Fair

Календар на саеми за 2013 | Calendar of fairs 2013

06-09.03.2013**Build and Construct**
Саем на градежништво10th International Fair of Construction, Building Materials and Construction Mechanization
3rd REALEX - International Real Estate Exhibition
10. Меѓународен саем на градежништво, градежни материјали и градежна механизација
3. Realex - Меѓународен саем на недвижности**26-31.03.2013****Mebel**
Мебел39th International Fair of Furniture, Household and Social Buildings Equipment, Manufacturing Supplies and Furniture Industry Machinery
39. Меѓународен саем на мебел, опрема за домаќинства и јавни објекти, репроматеријали и машини за индустрија на мебел**09-14.04.2013****Book Fair**
Саем на книгата25th International Book Fair
25. Меѓународен саем на книгата**10-12.04.2013****Days of Education and Career**
Денови на образование и кариера16th International Fair of Education and Career
16. Меѓународен саем за образование и кариера**25-27.04.2013****Skopje Travel Market**
Скопје Травел Маркет3rd International Tourism Fair
3. Меѓународен саем на туризам**15-17.05.2013****Wine Fest (white wine)**
Вински фестивал (бело вино)3rd International Wine Fest
3. Меѓународен вински фестивал**25-28.09.2013****International Trade Fair**
of Consumer Goods
ITF-Agrofood
Меѓународен саем за
широка потрошувачка
Агрофуд63rd International Fair of Food, Beverages and Consumer Goods
63rd International Fair of Machines, Equipment, Packing and Domestic Transport
54th International Fair of Tobacco and Machines
41st International Fair of Agricultural Industry
22nd International Exhibition of Wine and Strong Beverages
National Presentations
63. Меѓународен скопски саем на храна, пијалаци и стоки за широка потрошувачка
63. Меѓународен саем на машини, опрема, амбалажирање и внатрешен транспорт
54. Меѓународен саем на тутун и машини
41. Меѓународен агроиндустриски саем
22. Меѓународна изложба на вино и јаки алкохолни пијалаци
Национални претставувања**15-19.10.2013****Tehnoma**
Технома39th International Fair of Metallurgy, Electronics, Energy, Non-Metals and Construction
14th International Fair for Handicrafts and Small-Scale Industry
MAKINOVA - 33rd International Exhibition of Innovations
39. Меѓународен саем на металургија, електроника, енергетика, неметали и градежништво
14. Меѓународен саем за занаетлиство и мало стопанство
МАКИНОВА - 33. Меѓународна изложба на иновации**13-15.11.2013****Wine Fest (red wine)**
Вински фестивал (црвено вино)4th International Wine Fest
4. Меѓународен вински фестивал**4-5.12.2013****Finexpo**
Финекспо11th International Trade Fair of Finance and Business Opportunities
11. Меѓународен саем на финансии, деловни можности и економски развој

Note: The organizer reserves the right to change the date of the fairs.
Напомена: Организаторот го задржува правото на промени на терминот на саемските манифестации.

1130 Скопје, Македонија, Беласица, 2, Т. 02 3218 388, Ф. 02 3218 375
1130 Skopje, Macedonia, Belasica, 2, Т. +389 2 3218 388, Ф. +389 2 3218 375
www.skopjefair.com.mk, www.eragrupa.mk, info@eragrupa.mk

ХЕМОМЕТАЛ

Изберете со доверба

Хемометал ДООЕЛ Гоце Делчев 49, Кравари 7000 Битола, Македонија
тел/факс +389 47 268 837 моб +389 70 237 290 е-пошта info@hemometal.com

hemometal.com

НОСЕНИ И ВЛЕЧНИ СИЛАЖНИ КОМБАЈНИ

Силажните комбајни во еден процес извршуваат три операции: косење, сечкање и товарање на материјалот во приколките. Според тоа, можат да се користат за подготовка на силажа и за подготовка на фуражните растенија за секојдневна исхрана на добитокот со свежа (исечкана) сточна храна. Поради тоа, силажните комбајни се универзални машини

Пишува: проф. д-р Драги Таневски

Основна машина за прибирање на фуражните култури наменети за силажирање и за дневна исхрана на добитокот е силажниот комбајн. Машинската подготовка на сточна храна датира уште од XIX век со користењето на првите рачни сечкалки кои се состоеле од еден барабан на кој биле поставени ножеви. Со развитокот на науката и техниката по овие едноставни рачни сечкалки во периодот од 1930 до 1940 година во

САД се изработени и првите силажни комбајни. Во Европа првите силажни комбајни се појавуваат во 1943 година. Развитокот на овие машини и нивното усовршување траело од 1940 до 1960 година, кога ја добиле својата денешна форма. Како краен резултат во нивниот развиток во последните неколку години на пазарот на земјоделска механизација се нудат безброј типови силажни комбајни со голем капацитет и со повеќе уреди.

ЕДНОРЕДНИ И ДВОРЕДНИ НОСЕНИ СИЛАЖНИ КОМБАЈНИ

Едноредните носени силажни комбајни се состојат од рамка на која на предниот дел има пирамида со помош на која силажниот комбајн се агрегатира за хидрауличниот систем на тракторот во три точки. На долниот дел од рамката се поставува пневматско тркало на кое еден дел од силажниот комбајн се потпира за време на работата.

На предниот дел од комбајнот се поставени два лимени разделувачи кои служат да ги подигаат и насочуваат стеблата од силажната пченка кон ножот за сечкање. Вовлекувањето на отсечените растенија во комората за сечкање се врши со помош на два вертикални ребрести барабани од кои едниот се врти во правецот на стрелките на часовникот, а другиот спротивно. Работните органи добиваат погон од приклучното вратило на тракторот (540 min⁻¹). Комората за сечкање се состои од еден диск со 12 ножа. Со вртењето на ножевите се создава воздушна струја која исечканиот материјал преку транспортната цевка го уфрла во приколката. Производноста на овие комбајни се движи од 11 до 13 т/ха, а масата им изнесува 500 кг.

Дворедните носени силажни комбајни можат да бидат поставени: бочно, одзади и фронтално. Бочно поставени-

те силажни комбајни работат покрај самиот трактор и во тој случај приколката може да се закачи за тракторот. На краевите од парцелата тракторот лесно се врти и може да се употреби на терен со наклон од 25%.

Кај силажните комбајни кои се агрегатираат за тракторот одзади, тракторот мора да биде опремен за возење назад. Кај некои типови трактори кои имаат преден хидрауличен систем можат да се постават и напред. Одзади поставените силажни комбајни лесно се вртат како и самоодните силажни комбајни.

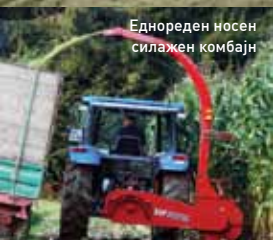
Силажниот комбајн на предниот дел има три лимени разделувачи, бидејќи за време на работата зафаќа два реда од силажната пченка. Погон добива од приклучното вратило на тракторот (1000 min⁻¹). Должината на сечкањето може да се регулира од 4 до 10 mm. Производноста им изнесува околу 60 т/ха, а масата им се движи околу 900 кг.

Влечен силажен комбајн

Еднореден носен
силажен комбајн

ВЛЕЧЕНИ СИЛАЖНИ КОМБАЈНИ

Со цел економично да се искористи тракторот и да се зголеми продуктивноста на работата, при прибирањето на фуражните растенија се користат влечени силажни комбајни. Влечените силажни комбајни можат да бидат:

дворедни, троредни и четвороредни за прибирање на силажна пченка. Исто така, опремени се со хедер за прибирање на луцерка, детелина, тревни смеси и др.

Поголем дел од овие комбајни се опремени со пик-ап уред со помош на кој се собира окосената маса од откосот или бранот, се сечка и товара во приколката. Работниот зафат на хедерот кај влечените силажни комбајни се движи од 3,04 до 4,25 м.

Универзален влечен
силажен комбајн

Современиот процес на производство на поголеми фарми не може да се замисли без силажни комбајни, а сè повеќе се користат на фармите од индивидуалниот сектор. Силажните комбајни во еден процес извршуваат три операции: косење, сечкање и товарење на материјалот во приколките. Според тоа, можат да се користат за подготовка на силажа и за подготовка на фуражните растенија за секојдневна исхрана на добитокот со свежа (исечкана) сточна храна. Поради тоа, силажните комбајни се универзални машини. Исечканата маса директно се товара во приколката која може да биде закачена за комбајнот или агрегирана со трактор кој се движи покрај комбајнот.

Силажните комбајни можат да се класифицираат во неколку групи и тоа:

Според начинот на погонот се поделени во три групи:

- Влечени, кои добиваат погон од приклучното вратило на тракторот,
- Влечени, кои добиваат погон од сопствен мотор и
- Самоодни.

Според начинот на агрегирање за тракторот:

- Одзади закачени и
- Бочно закачени. ●

МАГАН-МАК

Vincare WG

а.м. Benthiavalicarb.....1,75%

а.м. Folpet.....50%

СИСТЕМИЧЕН ФУНГИЦИД СО АКТИВНА МАТЕРИЈА BENTHIAVALICARB, ЗА КОНТРОЛА НА ПРИЧИНТЕЛИ НА ИНФЕКТИВНИ БОЛЕСТИ ОД ФАМИЛИЈАТА PERONOSPORACEAE.

Винова лоза

Причинители на болести:
ПЛАМЕНИЦА
(Plasmopara viticola)

Дозирање: 1,5 - 2 Кг/ха

Домати

Причинители на болести:
ПЛАМЕНИЦА
(phytophthora infestans)

Дозирање: 1,5 - 2 Кг/ха

Кромид

Причинители на болести:
ПЛАМЕНИЦА
(Perenospora destructor)

Дозирање: 1,5 - 2 Кг/ха

Тутун

Причинители на болести:
ПЛАМЕНИЦА
(Peronospora tabacina)

Дозирање: 0,2 кг/ха
со 4л раствор/м2 (во леу)

Дозирање: 1,5 - 2 Кг/ха (во поле)

Тиквени култури

Причинители на болести:
ПЛАМЕНИЦА
(Pseudoperenospora cubensis)

Дозирање: 1,8 - 2 Кг/ха

Компир

Причинители на болести:
ПЛАМЕНИЦА
(Phytophthora infestans)

Дозирање: 1,5 - 2 Кг/ха

Производител
Makhteshim Agan Israel

Увозник и дистрибутер: **МАГАН-МАК ДОО**, Скопје
Тел. 02/3216-147; факс. 3216-158, www.maganmak.com.mk

МАГАН-МАК

YaraMila™ Complex

NPК ѓубриво - Бисерни гранули

Вкупен азот	12,0%	Најголема густина	1.14
Нитратен азот	5,0%	Големина на гранула (2-4мм)	8
Амонијачен азот	7,0%	Боја	зеле
Вкупно P ₂ O ₅	11,0%		
Растворлив P ₂ O ₅	7,7%	Бор	0,01
Вкупно K ₂ O	18,0%	Железо	0,2
Вкупно MgO	2,7%	Манган	0,02
Сулфур (S)	8,0%	Цинк	0,02

Комплетност: Секоја гранула на YaraMila™ complex подеднакво ги содржи декларираниите N, P, K, сулфур, магнезиум и микроелементи.

Балансиран извор на азот: YaraMila™ complex вклучуваат избалансиран нитратен и амонјачен азот правејќи ги значително поефикасни одколку ѓубривата базирани на амониум.

Yara Liva™ Nitrabor

Гранулирано ѓубриво на основа Ca(NO₃)₂ збогатено со бор (B).

Азот (N)	15,4%
Калциум (Ca)	25,6%
Бор (B)	0,3%

Овој производ е уникатна комбинација од калциум, нитратен азот и бор, а е во функција да ги обезбеди потребите од калциум и недостатоците од бор во почвата. Особено добри резултати ова ѓубриво дава во винова лоза и коскесто овошје кај што се бараат високи приноси, а истовремено здрави, цврсти, квалитетни и трајни плодови. Присуството на бор го елиминира проблемот на оплодување во услови на студено и влажно време во фаза на цветање.

YaraVera™ Amidas

Гранулирано азотно и сулфурно ѓубриво

Вкупен азот	40.0%
Уреа	35.0%
Амонијачен азот	5.0%
Сулфур (S ₀₃)	5.5%
Густина	1.3 кг/л
Боја	јасно жолта

Високи содржини на хранливи материји

YaraVera™ Amidas обезбедува истовремена примена на азот и сулфур во сооднос 7:1 што е споредлив со органската материја во почвата. Овој однос е идеален за растенијата и го намалува ризикот од испирање.

Содржината на сулфур во YaraVera™ Amidas ја подобрува ефикасноста на азотот од уреата со намалување на загубите од испарување на азотот до 35% на почви со ниска pH вредност.

Производител:
Yara International ASA
Bigdoy alle 2, N-0202, Осло, Норвешка

Застапник и дистрибутер:
МАГАН-МАК ДОО - Скопје, Македонија
Тел. 02/3216-147, Факс. 3216-158
www.maganmak.com.mk

Фолијарна прихрана за отстранување на недостиг на **Ca, Mg, B, Fe, Cu, Mn, Mo, Zn**

Пишува:

Инж. агр. Панде Петровски

Предност на оваа исхрана е тоа што оваа мерка може да се изведе повеќе пати во сезоната

Храната аплицирана на овој начин дејствува брзо, стасува до хлоропластите во кои се одвива процесот на фотосинтеза, а степенот на искористување на ѓубривата е многу висок.

Со фолијарната исхрана се избегнува антагонизмот на елементите кои учествуваат во прихраната на растенијата.

Предност на фолијарната исхрана е тоа што оваа мерка може да се изведе повеќе пати во сезоната и тоа најчесто со заштитата на растенија од болести и штетници, така што влијаеме на кондицијата на посевот, на зголемувањето на приносот, на подобрување на квалитетот на плодовите на зеленчукот и овошјето.

Со фолијарна прихрана се отстранува недостиг на Ca, Mg, B,

Fe, Cu, Mn, Mo, Zn, а поретко и на N, P, K.

Некои елементи се послабо подвижни (на пример, Ca, Fe, B) или во некои случаи неподвижни, така што доаѓа до појава на нивни недостиг. За да се поправи оваа појава, се препорачува користење на фолијарна прихрана.

За таа цел ги препорачуваме ѓубривата од производната програма на „Алкалоид“ - Скопје.

Недостиг на Ca – AGROSAL NPK 9:0:6 + 10% CaO + 2% Mg Или AGROSAL KALCIUM NITRAT 40% или AGROSAL KALCIUM HLORID 30%.

Недостиг на Fe - AGROSAL ЖЕЛЕЗЕН ХЕЛАТ, AGROSAL Fe + Mg

Недостиг на N – овој облик растението го усвојува, додека послабо се усвојуваат амонија-

чен NH₄ и нитратен NO₃ облик.

Недостиг на P – недостигот се јавува во производството на расад. По пресадувањето, листовите добиваат виолетова боја (AGROSAL NPK 7:40:0 или AGROSAL NPK 0:36:0).

Недостиг на Mg – во случај на недостиг на магнезиум препорачуваме AGROSAL MAGNEZIUM NITRAT 36% или AGROSAL MAGNEZIUM HELAT, AGROSAL Fe + Mg.

Недостиг на Zn – AGROSAL CINK HELAT

Недостиг на B – AGROSAL ORGANO BOR 8%, AGROSAL Zn 3% + B 2%

Од програмата на „Алкалоид“ ги препорачуваме и следните течни ѓубрива: AGROSAL NPK 12:5:7, AGROSAL NPKB 10:6:8:0,5, AGROSAL NPK 3:20:28 + 3% EDTA, AGROSAL NPKB 8:6:8:1, AGROSAL NPK 3:0:25, AGROSAL NPK 3:10:22, AGROSAL NPK 31-0-0+ Me

Сите овие фолијарни ѓубрива се употребуваат сами или заедно со заштитата, во зависност од видот на ѓубривото. ●

НРК

Agrosal NPK 0-36-0
Agrosal NPK 3-0-25
Agrosal NPK 3-10-22
Agrosal NPK 3-20-28 +3% EDTA
Agrosal NPK 7-3-7 + ME
Agrosal NPK 7-40-0
Agrosal NPK 9-0-6 + 10% CaO + 2% MgO
Agrosal NPK 12-5-7 + ME
Agrosal NPK 31-0-0 + ME

НРКВ

Agrosal NPKB 8-4-8-1 + ME
Agrosal NPKB 8-6-8-1 + ME
Agrosal NPKB 10-6-8-0,5 + ME

РАСТВОРИ

Agrosal Амониум нитрат 50%
Agrosal Калциум нитрат 40%
Agrosal Калциум хлорид 30%
Agrosal Магнезиум нитрат 36%
Agrosal Магнезиум сулфат 35%
Agrosal 8% Бор

ХЕЛАТИ

Agrosal Железен хелат со амониум нитрат
Agrosal 2% Железо со 0,5% магнезиум
Agrosal Магнезиум хелат со амониум нитрат
Agrosal Цинк хелат со амониум нитрат
Agrosal МИКС Ca-Mg-Zn EDTA
Agrosal МИКС Mn-Co-Cu EDTA
Agrosal Манган хелат со амониум сулфат

ПРЕПАРАТ ЗА ЗАШТИТА НА РАСТЕНИЈАТА

Agrosal Бело масло AL 95

Магницвет NPK 7-1-5 + ME
Магнихортал NPK 10-5-5 + ME

STOMP®

330 E

**Универзален селективен
хербицид за уништување
на плевели кај:**

- зелка
- кромид, лук и праз
- пиперка
- домат
- морков,
- пченица,

**и голем број на други
земјоделски култури во
доза од 4-5л/ха**

ХЕМОМАК ПЕСТИЦИДИ
тел: 043-212-552, 043-212-553, факс: 043-243-210
www.hemomakpesticidi.com.mk
e-mail: hemomak@t-home.mk

 BASF

The Chemical Company